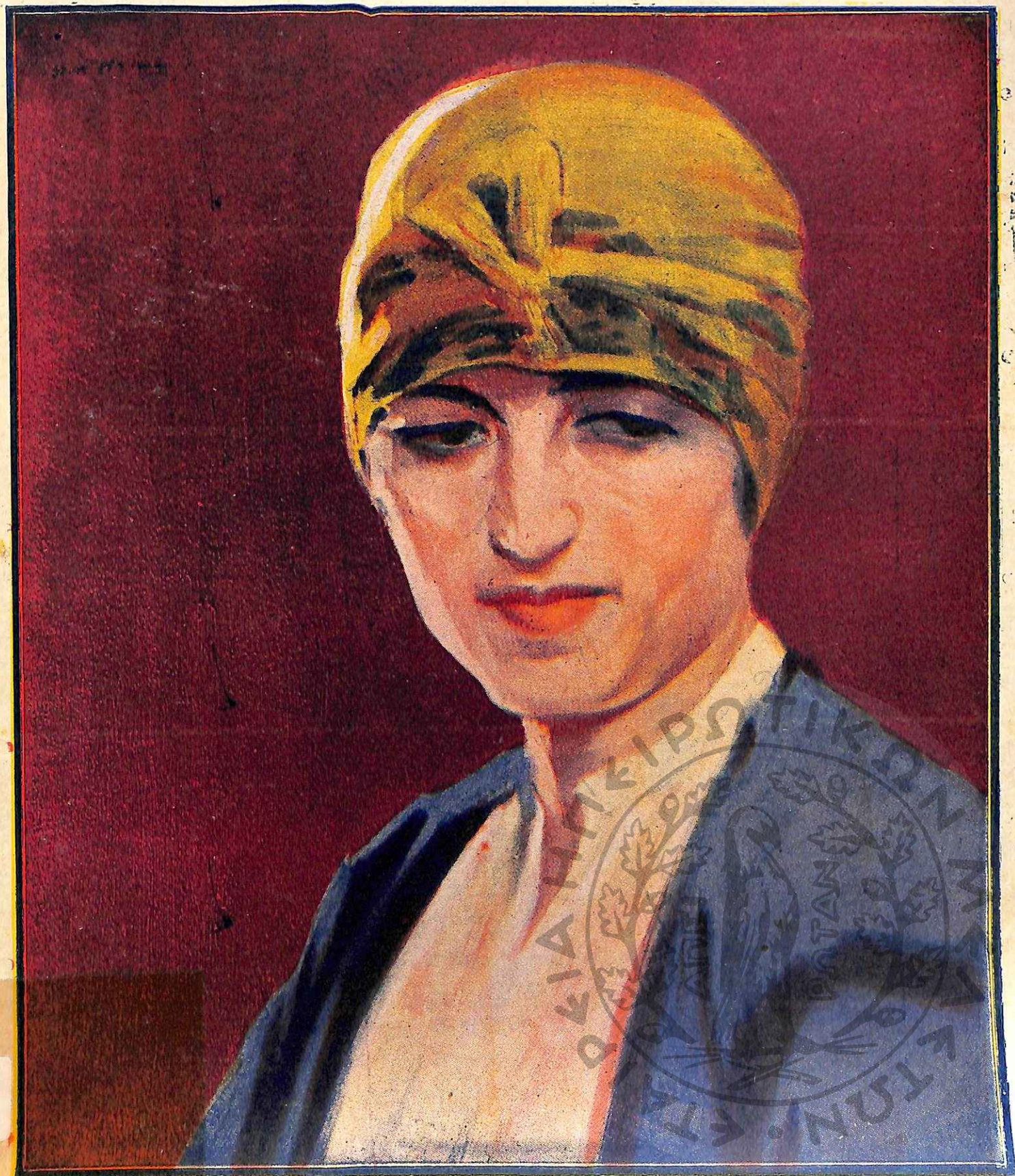
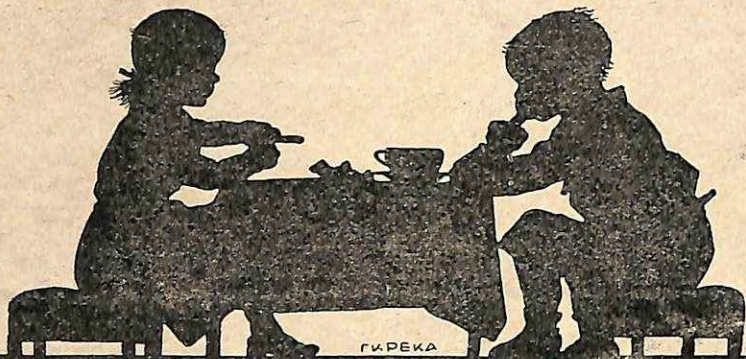

ΕΠΙΧΡΗΜΑΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Πρωί και απόγευμα
βούτυρο Μαργαρίτη

Τό φρεσκότατο βούτυρο Μαργαρίτη πωλείται παντού.
Παράρεται εις τὰ πλούσια λειβάδια τῆς Κερκύρας.
Δέν εἶναι κλειδωμένο εἰς τενεκέδες

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29 ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ἡ Οὐλίτις θεραπεύεται μετὰ ΣΑΝΟΖΥΛ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ

ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΙΩΤΙΣΣΗΣ 3
(ΜΕΓΑΡΟΝ ΠΟΛΥΖΩΝ) ΤΗΛ. 61-26

Πλουτισθὲν διὰ τῶν τελειοτέρων
μηχανημάτων καὶ διαθέτον ὅλα
τὰ μέσα, ἀναλαμβάνει κάθε ἐργα-
σίαν μετὰ ταχύτητα καὶ καλλι-
τεχνίαν ἀπαράμυλλον.

ΤΙΜΑΙ
ΣΥΓΚΑΤΑΒΑΤΙΚΑΙ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

FILIALES

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος
καὶ τὰς κυριωτέρας τοῦ ἔξωτερικοῦ

Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχ.
μετ' ὀβολοῦ. — Ἐκτελεῖ πάσης φύσεως
Τραπεζικὰς ἐργασίας

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 73
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Ἔτησίᾳ Δρ. 200
Ἐξάμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Ἀθήνα 28 Ὀκτωβρίου 1929

Ἀγαπητέ κ. Μπαστιά

Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν εὐφημὴν μνείαν
ποὺ κάνατε γιὰ μένα στὰ «Ἑλληνικά
Γράμματα» σχετικὰ μετὰ τὴν βουλγαρικὴν λο-
γοτεχνίαν.
Μετὰ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν θὰ ἤθελα νὰ σὰς
ἔλεγα, ὅτι ἀπὸ καιρὸ ἔχω ἐτοιμάσει μίαν
συλλογὴν ἀπὸ βουλγαρικὰ διηγήματα, μ'
ἕναν πρόλογον, ποὺ σὰς παρακαλῶ νὰ μ'
ἐπιτρέψετε νὰ τὸν ἀντιγράψω ἐδῶ:

Ὁ κόσμος τῶν γραμμάτων
στὴν Ἑλλάδα ὥς τὰ σή-
μερα, μπορεῖ νὰ πῇ κα-
νείς, χωρὶς κίνδυνον νὰ δια-
ψευστῇ, δὲν ἀσχολήθηκε
μετὰ τὴν λογοτεχνίαν τῶν γειτονικῶν μας
λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, ἐνῶ μᾶλλον κί-
αρχὴς ἐρίχτηκεν ἀχόρταγα στὴ λογο-
τεχνίαν τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Εὐρώπης
καὶ τῆς Ἀσίας ἀκόμα. Παίζουμε στὰ
δάχτυλα τὴν γαλλικὴν λογοτεχνίαν, τὴν
γερμανικὴν, τὴν νορβηγικὴν, τὴν ἰταλικὴν.
Τελευταία προσέχτηκε πολὺ ἡ ρωσικὴ
καὶ κάπως ἡ ἰσπανικὴ. Γιὰ τὴν σερβικὴν
ὅμως, τὴν βουλγαρικὴν, τὴν ρουμανικὴν δὲ
μᾶλλον ἔμεινε καιρὸς, ἵσως γιὰτὶ δὲν περι-
μέναμε νὰ βροῦμε κάτω τὸ ἀξίον λόγου
οἱ αὐτές.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς κί' ὅσοι ζού-
σανε στὴ Βουλγαρία Ἕλληνες, ἢ στὴ
Σερβία, ἢ στὴ Ρουμανία δὲν προσέχανε
τί γινόνταν γύρω τους, ἵσως γιὰτὶ εἶχαν
γυρισμένα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τους
πιοτερο στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐ-
ρώπη. Αὐτὸ μπορῶ νὰ τὸ πῶ μετὰ ἀκρί-
βειας μὴ τὴν πίστη γιὰ τοὺς Ἕλληνες
τῆς Βουλγαρίας, μέσα στοὺς ὁποίους

εἶχα τὴν τιμὴ νὰ συγκαταλέγωμαι κί'
ἐγώ. Ἡ Φιλιππούπολις, ποὺ ἦταν τὸ
πνευματικὸ μας κέντρο, δὲν εἶχε δεῖξει
τὸ παραμικρότερον ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ
βουλγαρικὰ γράμματα. Ὅσοι σπουδά-
ζαμε στὸ Ζαρίφειο Διδασκαλεῖο ξέραμε
ἀπ' ἔξω κί' ἀνακατωτὰ τὰ βιβλιοπωλεῖα
τῆς Ἀθήνας τῆς Σόφιας τ' ἀγνοοῦσαμε.
Ἀκόμα καὶ τὸ μάθημα τῆς βουλγαρι-
κῆς γλώσσας μᾶς ἦταν ἀγχαρεῖα. Δὲν
ἦταν στενοκέφαλος σωβινισμὸς, ἦταν
ἀπλὸς καὶ καθαρὸς σωβινισμὸς, ποὺ
τὸν πότιζεν ἡ ἐποχὴ τόσο στοὺς Βουλ-
γάρους ὅσο σὲ καὶ μᾶς.

Δὲν εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος, ἀλλὰ
φαντάζομαι ὅτι πρῶτος ποὺ ἔρριξε μιὰ
ματιὰ στὴ βουλγαρικὴ λογοτεχνία ἦταν ὁ
βουλευτὴς τῶρα Θεσσαλονίκης καὶ πολὺ
γνωστὸς δημοσιογράφος, ὁ Ν. Ζαρίφης.
Αὐτὸς πρῶτος μού φαίνεται πρὶν ἀπὸ
εἴκοσι πᾶνω κάτω χρόνια εἶχε δημο-
σιεύει τὴν Ἑλληνικὴν ἐφημερίδα τῆς
Φιλιππούπολης «Εἰδήσεις τοῦ Αἰμου»
μεταφράσεις διηγημάτων τοῦ Ἑλίου Πε-
λίν. Ἀπὸ τότε ἕως τώρα δὲν εἶδα τί-
ποτε ἄλλο νὰ μεταφραστῇ στὴ γλῶσσά
μας ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Μπάσε Γκάνιο τοῦ
Ἀλέκο Κωσταντίνωφ στὰ «Ἐκλεκτὰ
ἔργα» τοῦ Βασιλείου καὶ μερικὰ διη-
γήματα στὰ περιοδικὰ.

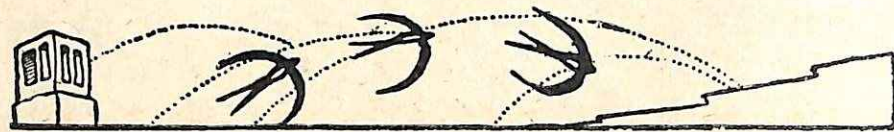
Νὰ ποῦμε ὅμως καὶ τὴν ἀλήθειαν δὲν
ἦταν καὶ δὲν εἶναι εὐκολὴ δουλειὰ τὸ
νὰ μελετήσῃ κανεὶς τὴν βουλγαρικὴν λο-
γοτεχνίαν ἐξ αἰτίας τῆς γλώσσας. Ἡ
βουλγαρικὴ γλῶσσα, ἀσχημάτιστη καὶ
φτωχὴ φτωχότατη, πῆρε νὰ πλουτίζε-
ται μετὰ ξένες λέξεις, ἑλληνικὰς καὶ τούρ-

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Κ. Α. ΑΡΓΗ

κικὰς στὴν ἀρχή, κί' ὕστερα γερμανι-
κὰς καὶ γαλλικὰς. Ἔτσι ἐκεῖνος ποὺ
θὰ καταπιастῇ μετὰ τὴν βουλγαρικὴν λογο-
τεχνίαν πρέπει νὰ ξέρῃ ἑλληνικὰ, τούρ-
κικα, γερμανικὰ καὶ γαλλικὰ. Ἀλλοιῶ-
τα θὰ πελαγώσῃ, χωρὶς ἐλπίδα νὰ
τὸν σώσῃ ἡ προσφυγὴ στὸ λεξικόν.

Δὲν μπορῶ νὰ πῶ, ὅτι μελέτησα τὴν
βουλγαρικὴν λογοτεχνίαν εἰμαι πολὺ μα-
κριὰ ἀπὸ τὸν ἄθλον αὐτό. Ἐκεῖνο ποὺ
ἐκάνα εἶναι ὅτι σ' ἔνα τελευταῖον μου
ταξίδι ἀπὸ νοσταλγία γιὰ τὰ μέρη
ὅπου πέρασα τὰ νεανικά μου χρόνια
ἐνδιαφέρθηκα γιὰ τοὺς σύγχρονους
Βουλγάρους συγγραφεῖς καὶ μάζεψα
ὅ,τι μπόρεσα σὲ βιβλία καὶ περιοδικὰ,
μικροπράγματα, κί' αὐτὰ περὶορισμένα
στὸ διηγημα. Γυρισμένος στὴν Ἀθήναν
σκέφθηκα νὰ κάνω μιὰ μεταφραστικὴν
συλλογὴν, τέτοια ὅμως, ποὺ νὰ δίνῃ
μιὰν ἰδέαν γενικὴν καὶ καθαρὴν τοῦ σύγ-
χρονου βουλγαρικοῦ διηγήματος. Μ'
ἄλλα λόγια δὲν περιωρίστηκα τὰ πᾶνω
ἀνεγνωρισμένους συγγραφεῖς. Πῆρα βέ-
βαια τὸ διηγημα αὐτῶν ἀπὸ τὴν ἐκ-
δόσιν τους, πῆρα ὅμως καὶ τὸ διηγημα
τοῦ φιλόλογικοῦ περιοδικοῦ καὶ τοῦ
περιοδικοῦ τοῦ εἰκονογραφημένου καὶ
τῆς ἐφημερίδας.

Κί' ἀλήθεια ὁ Ἑλίου Πελίν, ποὺ πῆρα
τὸ διηγημα τοῦ «Τὸ γέρινο βῶδι» εἶναι
συγγραφέας γνωστότατος, ὁ Πάντσο
Μιχαηλῶφ, ποὺ πῆρα τὸ διηγημα τοῦ
«Κακοσημαδιὰ» εἶναι συγγραφέας ἀνα-
γνωρισμένος καὶ γνωστὸς ἀπὸ τὸ ἔργο
τοῦ κί' ὄχι μονάχα ἀπὸ τὸν ἀρχικομι-
ταξὶ ἀδελφὸν τοῦ. Ὁ Σφετοσλάφ Μίν-

ΓΙΑΝΝΗ ΣΚΑΡΙΜΠΤΑ

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΓΚΡΗΣ

Ετσι καταπώς άφριζαν τὰ κύματα τού θύμιζαν τή χώρα.

Αυτή τή χώρα τήν 'Ιτιά, πού στέκονταν στό περιθαλάσσιο κατάσπηρ κι' ήταν ο μπάσπας του εκεί—ο Κόκοτας—μαγαζάτορας τρανός και φουρνάρας και κρασοπούλης κι' είχε ψυχογιούς και κοπέλλια κι' είχε αξία και τιμή και δόξα.

Νά, κατ' άπ' τὰ Σάλωνα μαθές, αὐτόνε πού σφάζανε άρνιά και κατ' άκόμα άπ' τὸ Χρισό, πού σφάζανε κριάρια, εκείς άνάμεσα όπου—ποῖς ξέρει πού—σφάζονταν στῆς Μαρίας τήν ποδιά τὰ παλληκάρια.

“Άς εἶν' καλὰ αὐτός πού τάξερε τὰ Σάλωνα—αὐτὰ τὰ Σάλωνα—και τάλλο τὸ Χρισό—άπ' άψηλὰ φ' τῆς Τρύπης τῆς κορφῆς τάχε 'δωμένα—και τήν Πενταγιώτισσα αὐτήνε τήν Μαρία πού σφάζονταν τὰ παλληκάρια στη ποδιά της, κι' αὐτήνε τήν προσήφερνε.

“Ά! Χά! τί γιέμορφη πθὰ νάταν Θειέ μου! “Ασπρη θάταν σάν τὸ γάλα καηφερέ. Θάταν ψηλή, θάταν λιχνή, θάταν γελοῦσα. Μαρίγια τήν 'νομάτιζαν. Δασκαλοπούλα τήν λαλάγαν. “Οἱ Κατρίγω, οἱ Θιμιούλα, μιάδ' “Αγγέλλω, Μαρίγια!

Χάσκο ψωμί θὰ νάτρωγε. “Απ' τήν “Ανθήνα ὁρε θάτανε, άπ' τὸν Περαίγια. Και σὸ πέζουλι τις—ἔξ άπ' τῆ πόρτα της—θὰ κάθονταν, με μεταξωτὰ οὐφιστάνια και τοιποῦνι. Μ' άσπρη ποδιά.

Και κεις, ἔνο ἔνα τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ θὰ πάγαιναν με τὰ λάζα στὰ χέρια και θάκοβαν τῶνα κατόπι σέ' άλλο τὸ λαιμό τους.

Γιατί; ... “Ετσι... “Ετσι γιὰ νὰ γλέπ' αὐτή. Νά γλέπ' ὁρε τὸ γαῖμα στήν ποδιά της και νὰ χαμογελάη, νὰ χαίρετ' ἡ καρδούλα της!...

... “Ετσι κι' αὐτός ἤθελε νὰ πάινει νὰ σφάζονταν ὁμπρός στὰ μαῦρα μάτια τῆς Σταυρούλας. Αὐτῆνης πούταν τριταξαδέερφου του κι' ἦταν ὁ σβέρκος της άσπρος σάν τὸ γάλα. Πούταν τὸ μπράτσο της σάν κείνο τ' άσημένιο τῆς Παναγιῆς μες στὸν “Αι-Θύμιο.

Μὰ μήτε άσπρη ποδιά αὐτῆ εφόραε, μήτε και σὸ κατώφλι τοῦ σπιτιοῦ της ἐκάθονταν ποτές της. Μόνο με νὰ βαρέλα στὸν ὁμο κουβάλας πάντα νηρό άπ' τὸ πηγάδι κι' οἶλο με τὰ ξά της εἶχε πάντα νὰ λήη και νὰ κάνη. Τὰ ἔρα.

“Ετσι νὰ μέρα τῆς εἶχε ντροχιαστεῖ νιὰ γίδα γκιώσα “πὰ στ' άλλωνι και πλάνταζε τὸ θρασίμ' άπὸ τὸ βέλασμα. “Αντάμα νὰ τῆν ξεντροχιάσουν πῆγαν.

“Εγούψε αὐτὴ νὰ τῆς ξεχουματίση τὸ παλούκι και φάνηκαν τὰ μεσοφόρια της. Αὐτὸ τ' άγρίμ' ἡ γκιώσα ἔφερνε σάν δαι-

μονισμένη γύρα-γύρα και τοῖς μερδί-κλωσε με τήν τριχιά της.

Γάνιαξαν άπ' τὸ σαλάισμα. “Ανακατευτήκανε τὰ χνώτα τους, διασταυρώθηκαν ο λοῖσμοί των.

Πιάστηκαν κι' οἱ πλεξοῦδες της άπ' τὰ κομποσκοίνια τοῦ σουρέλου του.

... “Αρε Γιάνν'... Γιάνν', οἱ πλεξοῦδες μου άρέ... “Αχ ψοφήμ' τ' κιαρατὰ, άχ πλαντάμ', άχ κλαπυσάρα...

“Ετσι σγουμένη—προσκυννημένη—ἡ Σταυρούλα ὁμπρός του βέλαζε και δαῦτη σάν κατσί. Δυὸ χέρια αὐτῆνης κι' άλλα δυὸ «τὰ θικάτ'» πάλειναν και ψαχουλεύαν τὸ σουρέλο του. Κι' ἡ γίδα γιούρταε κατ' τὸ χωριὸ γιὰ νὰ λακήση.

... “Αει ξεντόβολ' πού θὰ μ' πᾶς. “Αει στορίγγλα, άει τιχτικιάρα...

Τόσα δάχτυλα πασπάτευαν τὰ σκέλια του, τοῦ μάλαζαν τῆ φύση...

Λύθησαν τὰ κομποσκοίνια του, ἔπεσε και τὸ βρακί του. “Αστραψε τ' άλλωνι κι' οἱ ματιές των, κοκκίνησε κι' ἡ Σταυρούλα ὡς τ' άφτιά της. Μιά γλυκεῖα ταραχὴ τοῦς συνδαύλισε τις ιδέες και τῶν δυὸ τους. Κάτι ιδέες παρόξενες. Κάτι νοήματα μερδεμένα, άνάκατα!

Πῆρε φτερό ἡ Σταυρούλα κι' ἔφυγε. Δρασκελίσσε γοργὰ τις άσφάκες και τὰ βράχια, ὁβολήσε πρὸς τὸ χωριὸ—τήν “Αι-Θυμιά τρεχάτη. Φαίνονταν οἱ πατοῦσες της σάν ἔφυγε. “Ανεμίζονταν ἔωπισσω τῆς τὰ ὕφαντά της μεσοφόρια.

Τότες ὁ Γιάννης ξύπνησε. Τότε τον καθόκαψε ἡ φλόγα. “Ετσι με σερνάμενο στῶνα του πόδι τὸ σουρέλο σαλτάρισε ξαναμένος πρὸς τὸ βράχο. “Αψηλώσε σάν πετρίτης στή κορφῇ του και φούγιαξε πειρίτως στή κορφῇ του και φούχτες του πια κάτω, κάνοντας τις φουχτες του πινι... Σταυρούλααα... άρη Σταυρούλααα.

Τὴν εἶδε νιὰ στιγμὴ νὰ στρέφει τὸ κεφάλι. Κάτ' άπὸ τ' άσπρο της μαντήλι τοῦ φάνη πῶς τὸν ἔφτανε ἡ στράφη τῶν ματιῶν της. Εἶδε τὰ δυὸ της χέρια—τῆς παλάμες—φάσκελα, νὰ τοῦ τὰ στέρνῃ και νὰ φεύγῃ. Νὰ χάνεται μες στὰ σπαθό-χορτα τοῦ κάμπου.

Αὐτὴν λοιπὸν αὐτὸς άγάπασε...

Πούτανε σάν τήν Πενταγιώτισσα γλυκεῖα, σάν τῆ Μαρία αὐτῆ τῆ παινιμένη, πού τήν τραγοῦδαγαν σὲ πανηγύρια και σὲ γάμους, πού σφάζανε άρνιά και κριάρια, τῆς στὰ Σάλωνα και στὸ Χρισό και στὸν σφάζονταν τὰ παλληκάρια στήν ποδιά της.

Σὰ θὰ μεγάλωνε κι' αὐτὸς και μάλλιαζε τὸ στήθος του. Σάν θὰ τράχαινε ἡ φωνὴ του. Σάν θάβγαζε μουστάκι. Νά, σάν θὰ τὸ λέγαν οἱ κοῦκοι στὰ βουνά κι' οἱ πέρ-δικες στὰ πλάγια. “Ετσι νιὰ νύχτα, ἔνα πουργό, θὰ τοῦ τὸ λέγαν κι' αὐτοῦσὸ—κυττάζοντάς τονε άνήσυχα—τὰ παλλη-κάρια του, πᾶ στίς ψηλές ραχοῦλες.

... Μᾶς πῆρ' ἡ μέρα κι' ἡ αὐγὴ Γιάννη Στελίγκο άρχιλοτή...

Γιατί κλέφτης κι' άρματωλὸς θὰ γίνονταν γιὰ χάρη της. Καπετάνος ξακουσμένου.

Μὲ τετραπίδαμο σπαθὶ στή μέση, θάπερνε τὰ βουνά και τὰ ὁρυμάνια. Κουμπούρια και γεντέκια μπελαλίδικα θάσερνε διασταυρωμένα στὸ σελάχι του τ' άσημο-χαρτζωμένο, τὸ κυριόχρυσο. Δυὸ σειρές άπὸ χρυσὰ φλωριά θάσαν οἱ γονατάρες του στίς κάλτσες. Οὔλο χαρτζα και τσα-πράζα θάτανε τὰ μπισλίκια του. “Ολος καμάρ' λεβεντιά και περηφάνεια θάταν κι' αὐτὸς του μες' στὰ κέδρα.

Κι' ὄντας ἡ νύχτα θάταν μαῦρη στὰ βουνά κι' ὄντας στοῦς βράχους θάπερνε χιόνι, ἔτσι ἐκεῖ στὰ ἔρημα στὰ σκοτεινά, πρῶτος αὐτὸς θὰ νὰ ξεσπάθωνε κι' άπὸ κατόπι στή σει-ρά τὰ παλληκάρια του.

Θάστραφε—μέσα στή νύχτα—ἡ άσημένια άρματωσά του. Σὰ μιὰ φλόγα λυγερὴ θὰ γλώσιζε μες στὸ σκοτάδι τοῦ γιαταγανιοῦ του ἡ λά-μα. Γραμμὴ, καταγραμμὴς θὰ πά-γαιναν—οὔλοι μαζί—μ' ὁλόρθα τὰ σπαθιά στὰ χέρια. “Σάν φωτει-νὲς κομπότρουπες θὰ φαίνονταν μες στὸ σκοτάδι οἱ τρύπες τῶν μα-τιῶν των.

“Ο Καπετάν-Γκρῆς θάταν αὐτὸς, ὁ Κατσαντώνης, ὁ Τρομάρας. Στὴν “Αράχωβα θὰ τὸν τραγοῦδαγαν, στή Κολοπετινίσα, στή Δεσφίνα.

Κι' ἐνὸ στὰ Σάλωνα θὰ σφάζανε κριάρια και άρνιά γιὰ τῆ Μαρία, θάσφαζε κι' αὐτὸς τὰ πέντε άδέρφια τῆς Σταυρούλας.

Αὐτὰ πού τὸν ξυλοφόρτωσαν γιὰ χάρη της.

Μορὲ αὐτά, με τὰ μαλαματένια πελεντζίκια τους, με τὰ πολλὰ λαγκιόλια, πού σειῶνταν και λυγιῶν-ταν στὸ χωριὸ και πάαιναν στήν ἐκκλησά άρματωμένα.

Ποῦ μόν' αὐτὰ τῆς πιάνανε τὸ δάχτυλο δίχως μανιῆλι στὸ χορὸ κι' άραδαρία τῆς ψάλλαν τὸ τρα-γοῦδι.

Μὲ πέντε πόδια στὸν αέρα, τῆς τὸ κένταγαν, με τάλλα πέντε—βε-ργολιγόντας τα—στὸ τόπο, τῆς τὸ πλέκαν. Και μ' άλλα δέκα τὰ χερά-κια τους, άπᾶ 'φτῆ κεφαλὴ της, τῆς τῶκαναν γιρλάντα. Κυττώντας τήν και καμιαρώνοντάς τήν τῆς τὸ λέ-γαν.

... Τὸ πῶς ἔνας ἀητὸς καθέ-τανε στὸν γήλιο και ἡλιαζέτανε...

Μὴν λάχει και τὸ νόμιζε γιὰ ψέμα τῆς τὸ βρόνταγαν. Λὲς και τήν πε-ρικάλαιγαν νὰ τὸ πιστέψῃ τῆς τὸ κρέναν. Στὰ μάτια τήν κυττάζαν.

Κι' ὡς αὐτῆνης ἐτρέμαν στὰ κρινολαιμὰ της τὰ γιορντάνια—ὡς λαμποκόπαγαν κι' άστράφταν τ' άσημοχουναριοῦ της οἱ ντοκάδες—μιὰ γυροβολία αὐτὰ, κάτ' άπ' τὰ μπράτσα τους, τῆν ἔφερναν και μιὰ τοῦ πῆδου και τοῦ ὄψου τῆν σηκῶναν. Τὸ πόδι και τὸ πᾶτι τῆς ἐταίριαζαν με τὰ νύχια, ἐκεῖνα τὰ νυχάκια του, τὰ νυχοπο-δαράκια του, με τήν ἄλλη τήν πέ, μωρὲ τὰ πόρδικα—τῆ πέρδικα πού πιάσανε...

Μπάμ! μπάμ! μπάμ!... νὰ μὴν τοῦς τήν χαλάσουνε, μωρὲ τοῦς τήν χαλάσουνε...

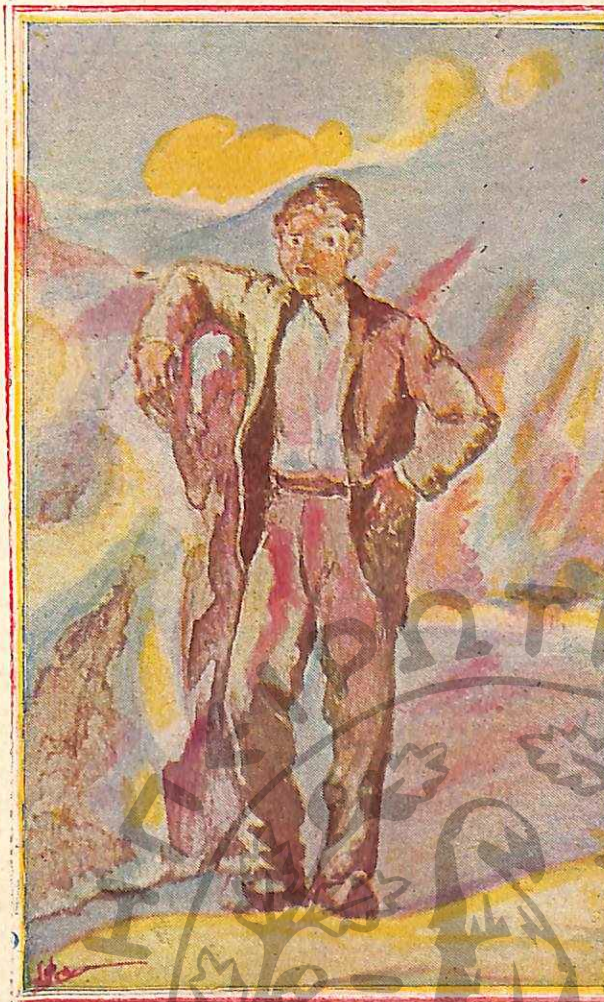
Μάλιστα...

Τοῦ Καρμέρη ἀνήψι 'ταν αὐτὸς, τοῦ “Αναγνώστη άγκόνι! Γιῶς τοῦ Στελίγκου μωρὲ τ' άητοῦ, πού σκότωσαν με μπαμπεσά—στὸ μπλόκο τῆς Τοπόλιας.

Κι' ἀητὸς κι' ὁ ἴδιος θὰ νὰ γένονταν. “Αητὸς με πῆχυν τὸ φτερό και πίδαμῆς τ' άνυχι. Και ἡ Σταυρούλα ἡ πέρδικα πού θάπιανε με δαῦτα.

Αὐτὴ, ἡ πετραπετροπαγενάμενη, ἡ λιθο-λιθαροπατοῦσα. “Οπού ἔδειπνα με τ' άδέρ-φια της κι' άπὲ κοιφῶταν μαναχὴ της. Πού γλυκοστράφτανε τὰ μάτια της, πού τρέμαν σάν ὠμίλειε τὰ βυζὰ της.

“Αψηλὰ κατ' τ' “Αγραφα, κατ' τὰ Τζου-

“Ο καπετάν Γκρῆς θάταν αὐτὸς, Κατσαντώνης, ὁ Τρομάρας

μέρκα θὰν τήν τράβαε, άψηλὰ στὰ Καρ-πηνῆσα.

“Απᾶ στὰ Βλάχικα κονάκια θὰ τοῦς κα-λοδέχονταν με μηλοστολισμένα φλάμπουρα—και με ζυγιές παιχνίδια—οἱ τσελιγ-κάδες.

“Εκεῖς θὰ τῶγαν άρνάκια τρυφερά, κριάρια σουβλισμένα. Κι' ἔνα παιδί, ἐκεῖ θὰ νὰ τῆς βάφτιζε νὰ βάλλῃ τ' ὄνομά της.

Κι' ὡς τὰ σουρωμένα θὰ βάιζαν γύρα τὰ δάσα κι' οἱ πλαγιές—κι' ἐνὸ θ' άγά-γαν άργυρὰ, τὰ κυπριά γύρα στίς στάνες—χρυσές, πυκνές, ἐτοιμασίες θάκαναν οἱ τσοῦπρες στὰ κονάκια.

... Θὰ στρώναν μάλλινα σκουτιά βελόντες χλοιομοιμένες πού τῆς φαιδολοιμῶσανε κοπέλλες και νηράδες. Θὰ στρώναν πάνους βασιλικο και πάνους μαντζουράνα και πάνους δετρολίβανο νὰ κοιμηθοῦν ἀντάμα...

... Θὰ στρώναν μάλλινα σκουτιά βελόντες χλοιομοιμένες πού τῆς φαιδολοιμῶσανε κοπέλλες και νηράδες. Θὰ στρώναν πάνους βασιλικο και πάνους μαντζουράνα και πάνους δετρολίβανο νὰ κοιμηθοῦν ἀντάμα...

“Ετσι, ἀντρειωμένο άεράκι οἱ ιδέες του, τριζόντας και λυγίζοντας τὸν ἔφεραν στή χώρα.

Σ' αὐτὴ τῇ χώρᾳ τήν “Ιτιά πού ἔσγου-φτε στὸ περιθαλάσσιο κατάσπηρ κι' ἦταν ἐκεῖς ὁ Κόκοτας ὁ μπάσπας του

μαγαζάτορας τρανός και νοικοκύ-ρης, με κρασοπουλιεὸ και φούρνο σιμιτζίδικο κι' εἶχε δόξα και τιμὴ κι' εἶχε αξία.

— “Αὐρὲ χαμένο, σαφραμισμένο, ἃ δὲ γίνεις ἀνθρωπος, θὰ σὲ γδά-ρω ὁρε με τὸ στουρνάρ', τοῦπε ὁ μπάσπας του σάν τῶδε.

“Απίθωσε τὸ ταγαράκ' τ' και τῇ γκλίτσα τ', ἔκρυψε και τὸ σουράβλι του στὸ κόρφο. Βόλεψε και τῇ σκούφια του στή τσέπη.

“Ομως στὸ μπαρμπέρη τὸ παρά-δωσε ὁ Κόκοτας. Με τῇ πρώτῃ σκάλα τοῦ πῆρε τὰ λογιὰ του. Κλωτσῶντας τα κατ' τὸ γιαλὸ τοῦ πέταξε τὰ τσαρχάκια τ'. Τοῦβγαλε τῇ πουνάμια με τὰ πανογύζα και τις πιέτες. Τοῦβγαλε και τὸ 'φαντὸ σουρέλο άπ' τὰ σκέλια τ'. Και φράγ-κικα—στενά—τοῦ φόρεσε. Στιβάλια και ποδιά στή μέση. Τοῦβαλε στ' άφτί του τεμπεσίρι.

— Νιὰ δὲα κρασί στὸ πέντε.

— Σὰ πού μπάρα;

— Νὰ ὁρε στραβοποῦλι, σὰ πέρα στή παρὰ.

“Ο Γιάννης στραβοποῦλι; Θεὸς φυλάει.

Μπαρούτη Δημητσάνικη, φωτιά τ' “Αγιαντώνη ἦταν ὁ Γιάννης ὁ Στε-λίγκος.

Τὸ δεξιὸ του χέρι ἔγινε τοῦ μπάρ-πα του.

Αὐτὸς νὰ πέρνη και νὰ δίνῃ. Αὐ-τὸς νὰ μετράη και νὰ σουμάρῃ. Αὐτὸς νὰ πασάρῃ χέρι σὲ χέρι τὰ καρβέλια. Αὐτὸς νὰ κερνάῃ τῇ μισῇ δὲα στὰ οὔλα.

Κι' αὐτὸς—μόνο αὐτὸς—νὰ τὰ ψῆση μονομιάς με τήν Τερέζα.

Αὐτὴ τήν Φραντσεσά τῇν “Αγ-γλιδισά τήν “Ιταλίδα πού χόρευε στὸν διπλάνο καφενὲ τὸ μπάλλο στὸ πατάρι και κοιμῶταν οὔλη μέρα, πανάθεμά τῇν τοιτσιδί στὰ κρεβάτια. Πού τραγοῦδαε οὔλην-τα Φραντσεσικά τραγοῦδια, χειρονομῶντας στοῦς ἀνθρώπους σάν νάχε προηγούμενα μαζί τους κι' ἔδειχτε ὅλη ὥρα τὰ μπου-τια της στὸ κόσμο, αὐτόνε, πού οὔλοι τοῦς τὸ ἔεραν, πῶς δὲν φόραγαν βρακί οἱ γυ-ναῖκες στήν Εὐρώπη.

Τί ἔρερε αὐτὸς, τί ἔφταγνε.

Φαί τῆς πῆγε ὁ δόλιος, πᾶ στὸ ξενο-δοχεῖο ποῦμενε, στή καμαρὴ της.

... Οὔνα φοιτάτα ντὶ τρε οὔοβι. “Ο-μπρελέτα. “Ετσι αὐτῆνη τᾶθελε ὁμπρε-λέττα. “Ετσι τοῦ τᾶπε κι' αὐτοῦσὸ τοῦ ἴδιου, κηάζοντάς του ὡς άπ' τῇ τα-βέρνα. Πίκολο, ἔ πίκολο Τζοβάνι. Φάμε πιατσέρε.

κωφ ὅμως, πού ἔχει ἐκδόσει μιὰ συλ-λογὴ διηγήματα, άπὸ τὰ ὁποῖα πῆρα τὸ «Πύρινο πουλί» και τὸ «Εγὼ κι' ὁ άγνωστος», ὁ “Εμῖλ Κοράλωφ, πού τὸ διήγημά του «Γκαλίνα» τὸ ἤῤα στὸ λογο-τεχνικὸ φύλλο «Λιτερατούρεν γκλάς», ὁ Νικολάϊ Νόσκωφ, πού τὸ διήγημά του «Ντάντσο ὁ ξερὸς» τὸ πῆρα άπὸ τὸ εἰκονογραφημένο περιοδικὸ «Νίβα» και τέλος ὁ Στεφάν Μπρασανάρωφ, πού τὸ διήγημά του «Αντριούσα» τὸ ξετρύ-πωσα στίς στήλες τῆς ἑφημερίδας «Οὐ-τρο» εἶναι άγνωστοι ἢ γνωστοὶ μόνο στὸν κύκλο τους. “Ολοι μαζί ἐν τούτοις κάνουν μιὰ κλίμακα συγγραφέων και τὸ ἔργο τους δίνει μιὰν εἰκόνα τῆς ἔργα-σίας πού γίνεται στῇ Βουλγαρία ἑπάνω στὸ διήγημα.

“Αν ἡ ἔργασία αὐτὴ εἶναι καλὴ, ἃ-φῆγνω τὸν άναγνώστη μου νὰ κρίνῃ, χωρὶς νὰ τοῦ κρύβω τῇ γνώμῃ μου, ἢ ὁποῖα εἶναι ἔτι ἡ ἔργασία αὐτὴ εἶναι ἄξιοπρόσεκτη.

Θέλετε τώρα τῇ συνέχεια; Εἶναι πολὺ ἃ-ποκαρδιωτικὴ. Σ' ὅσους ἐκδότες παρουσίασα τήν ἔργασία μου αὐτῇ, κανένας δὲ βρέθηκε πρόθυμος νὰ τήν πάρῃ ἔστω και γιὰ ἔνα κομμάτι ψωμί, πού λέει ὁ λόγος, οὔτε και χάρισμα. Τῇν ἔκλεισα κι' ἐγὼ στὸ συρτάρι μου· τί ἄλλο μποροῦσα νὰ κάνω; Γιὰ βλινέες θυσιῆς άπὸ μέρος μου πάει πολὺ.

Διόξ σας
Α. ΑΡΓΗΣ

ΣΩΗ

Μὲ τήν καρδιά συντριμμένα μ' ἄφωνος δίχως [δύκον] θὰ φύγω, και τὸν άγνωστὸ π' ἀπλώνεται [μυροστὰ μου] τὸ δρόμο μου τὸν ἄχαρο θὰ πάρω, κι' ὡς [τῇν ἄκρη] θενὰ τὰ οὔρω ἔτσι ἄφωνος, βαρεῖα τὰ βή- [ματά μου].

Θὰ πλαγηθῶ στήν ἐρημιά, μονάχος θὰ [βαδίσω,] θ' ἀναζητήσω σ' άγνωστες κι' ἄξερες χώρες [δρόμο] και τοῦ θανάτου τ' ἄπειρο μυστήριον θ' [ἀντικρούσω] και τῆς ζωῆς τὸ πλάνημα χωρὶς χρονιές και [τρομόν].

Κι' ὅταν θενᾶρθῃ κι' ἡ στερεή, ἡ κρείσμη [αὐτῇ μέρα,] σὲ μὲ' ἄκρη ἐκεῖ γαλήμιος καθὼς θάχῃ [βροδυάσει.] τῇ νύχτα τήν ἀνέμοση πού θάρχεται άπὸ πέρα θενὰ προσμένω ἀτάχαλος νάρθη νὰ με [σπεπάσῃ]
ΙΩ. Μ. ΤΕΡΖΟΠΟΥΛΟΣ

Ἡ ἴδια τοῦ παρὰσσης τὴν κόττα. Ἡ ἴδια κακάρισε ὁμπρὸς του. Νὰ καὶ τὸ τηγάνι μὲ τὰ χέρια. Νὰ καὶ τὰ τρία δάχτυλα—τ' αὐγά—καταμυτῆς του.

Κι' αὐτὸς κατάλαβε, ξηγήθηκε. Τρίκι μὰι φόρτ, τῆς ἀπάντησε ἀμέσως. Μπίτσ μαμπίτς καμαρὼτ μουσοῦ, δηλαδή πὼς μπήκε. Ἦταν σπουδαγμένο μαθεῖς τὸ πδί. Φωστήρας ἦταν τ' αἷμο.

... Ἀ ὁρὲ τοῦ χλεμπνιασμέν' τοῦ φταμηνίτικου, εἶπε μὲ καμάρ' ὁ μπάρας του στοὺς ἄλλους πὺν χάσαν γύρα γύρα, τοὺν ψύλλου καλγών' οὐ διάουλ' ε φρασὶ τὰ σκαμπάζ' τ' ἀγγλογάλλικα πὺν νὰ μὴ σώσ' τὸ σπληνιάρικο...

Ἔτσι κι' αὐτὸς τῆς πῆγε στὸ σαγάνι τ' αὐγά μάτια.

Πάν στὸ κρεβάτι τὴν ἦρε ξαπλωμένη σάν κοῦκλα, μὲ τὰ μάτια κλειστά, ἀχτιδωτά, καμαροφρῦδα, ἀσπρη σάν τὸ γάλα.

Εἶδε τ' ἀνεβοκατέβασμα τοῦ κόρφου τῆς, εἶδε τὸνα ποδάρη τῆς κρεμάμενο μὲ τὴν φοῦσκα τῆς γάμπας τῆς γεμάτη τριχοῦλες καὶ τρυπίτσες σάν μύτη ἀπὸ βελόνα.

Παράξενες ἐντυπώσεις καὶ σχήματα διαβίαιναν γοργὰ τὸ λοῖσμό του.

Στὰ μεσοφόρια τῆς Σταυροῦλας πέταξ' ἡ σκέψη του, σὲ κείνα—τὰ μουντερά—πέντ' ἀδέφια τῆς κείς πάνω. Τὸ τετραπίθαμο σπαθὶ θυμήθηκε, τ' ἀσημοκαπνισμένα πελεντζίκια.

Ἀχ πὼς ἤθελε νὰ τῆς βούλιζε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ μπουτί, ποῦταν ἀσπρο καὶ γλυμμένο σάν σὲ κολώνες τοῦ Ἀϊ-Θύμιου. Νὰ μωρὲ ἀδεργέ ἐκεῖνο τὸ δαχτυλίδι τῶν χειλιῶν τῆς ποῦταν σάν βύσινο σπασμένο.

Ἔκαμε ἓνα βῆμα μπρός, ἓνα βῆμα πίσω. ... Κερά... ἔ Κερά...

Αὐτὴ ἀνοίξε τὰ μάτια.

— Κόζα βολέτι... μπά.

Τὸν κῆτταξε. Τὸ χνοῦδι τοῦ πάνω χεῖλου του μαυρολογούσε. Σὰ σκόνη πᾶν σὲ τζάμι ἔλαμπε ἡ ἀναμαλλίδα τῶν μαγούλων του.

— Ὡ μίο τσέλο.

— Νὰ ἔφερα, ἔκαμε νὰ πῇ τὸ ζαερέ σου, μὰ δὲν πρόφτασε. Αὐτὴ ἀσηκώθη.

Σάν ἀφρὸς ἀπὸ τὰ βράχια σῶτηκαν καὶ χυθῆκαν τὰ σεχνόνια ἀπὸ τῆς πλάτες τῆς. Ἀπὸ στὰ μάρμαρα τῶν ὧμων τῆς ἔσπασε τὸ μαῦρο κύμα τῶν μαλλιῶν τῆς. Σάν δύο ἄγρια κίτρα βάραιναν καὶ τρέμαν τὰ βυζὰ τῆς. Μὲς στὶς γυαλάδες τῶν ματιῶν τῆς τρεμόφεγγαν τὰ νεῖατά τῆς.

Τὸν τράβηξ' ἀπάνω τῆς τὸν κάθησε στὸ πλάι.

— Ἀ κάβο πίκολο, τί τσοῦρο τ' ἄμο, ντὲ ξέρε;

Ναὶ μὰ ὁ Γιάννης ἔτρεμε. Φωτιά τοῦ πύρωσε τὰ μάγουλα. Χάμου σεχνόταν ἡ ματιά του.

— Μόρο περετὲ μίο ἀμίτσι. Ἀχ μίο τσέλο πίκολο.

Ἀρχισε νὰ τοῦ τὰ λέη γρήγορα. Ἰταλικά, ἀκατάληπτα, γλυκολαρυγγίζοντας—σάν ἀηδόνι—τὰ λόγια τῆς, χειρονομώντας ὥραϊα κατὰ πὼς ἔκανε στὸ πάλκο.

— Ἰο σόνο πάτσο περετὲ. Ἀ μὲ νὸν μιμπόρτα κεβέι πίκολο. Ἰο ἀσπετερό κετεφραρά γόαντο. Ἰο βόλιο πρέντερο σὺν Ἐλένικο, ἴν τσιέμε κοιμέ. Ἰο ἄμο ἴ πίκολο σβέλιτο ἴν τοῦτε λὲ κόζε. Περετὲ σόνο ἀνκίο πίκολο...

Τοῦ μιλοῦσε μπαθιακά, πότε φωναχτὰ σάν νὰ τὸν μάλωνε, πότε τρυφεροῦσικα, ἀπαλὰ σὰ νὰ τοῦ ζήτηε συγγνώμη. Ἔτσι μὰ σὰ νὰθελε νὰ τὸν δαγκώσῃ, νὰ τὸν

φάῃ μὲ τὰ ῥοῦχα του ἔκανε, καὶ μὴ τοῦ τᾶλεγε μουρμουριστὰ, σπαρταριστὰ, σιγούλια βλέποντας ἀψηλὰ τῆς στὸ ταβάνι.

Διστάνονταν ὁ Γιάννης τὴ γλύκα τῆς φωνῆς τῆς πὼς τὸν νάρκωνε, πὼς τὸν βύθιζε στὸ σκότος.

— Ἀ μὲ νὸν μιμπόρτα κεβέι πίκολο.

Σάν μέσ' ἀπὸ βελούδο ἀνεβοκατέβαινε τὸ καρδιάκι τοῦ λαιμοῦ τῆς. Σάν γλυμμένα μετὰ μάρμαρο σεχνόνταν καὶ μπλεκόνταν τὰ ὀνύχια του.

Λὲς καὶ τὴν ἔγλεπε μέσ' σὲ ἀνώμαλο καθρέφτη γίνονταν. Λὲς κι' ἤθελε νὰ ἀνακατώσῃ τὰ χαρκτηριστικά τοῦ προσώπου τῆς ἔκαε. Κι' ἦταν τόσο ὁμορφη Θεὲ μου!

Σούφρωνε τὰ χεῖλη τῆς, ἔσιμγε τὰ φρύδια.

Ἔδειξε μὴ στιγμὴ τὴν κάτασπρη γραμίτσα τῶν δοντιῶν τῆς κι' ἔκανε αὐτὸς σάν κόκκινη τρουμπέτα τὰ χεῖλάκια τῆς. Μὴ σάν τὸν λαγοῦ ἔφτιανε τὰ μούτρα τῆς, μὴ σάν τῆς γάτας στρογγυλὸ τὸ πρόσωπό τῆς.

Καὶ μὴ σάν τοῦ γερακιῶ γίνονταν γαμψὴ ἡ μύτη τῆς, σάν τοῦ ἀγριοπουλιῶ—γαντζωτὰ—τὰ δάχτυλά τῆς...

Ἐκεῖ στὴν ἀγκαλιά τῆς—μὲς τὰ χάρδια τῆς—τὸν πέτυχε ὁ μπάρας τοῦ ὁ Κόκοτας.

— Ἀχ! ζουριασμένο, ἄχ' δροπικιασμένο, ἄχ' μπακανιάρικο...

... Νάαα... Νάαα... Νάααα...

Ἀπὸ καταγῆς τὸν κλωτσοπάτησε. Στὸ πάτωμα τὸν βροντολόησε σὰ σκόπλο. Τὸν κατακύλησε—σὰ μπάλλα—ἀπ' τὶς ἀσκάλες. Κι' ἔμεινε αὐτὸς ἐκεῖ μὲ τὴν Τερέζα καὶ κλειδωσε ξωπίσω του τὴν πόρτα!

Πῆρε κι' ὁ Γιάννης τὸν ἀνήφορο, κατ' τὸ χωριὸ τὸν Ἀϊ-Θυμιά, φουώντας φλόγα ἀπ' τὰ ρουθούνια.

Ἐκεῖ κατ' τὶς Καμινιώτισσες τοὺς βρά-

χους στάθῃ ἀψηλὰ, σάν πετροκότουφας κι' ἀγνάντεψε σὰ κάτω.

Αὐτὴ τὴν παληγοῦρα τ' κιαρατὰ, πὺν κοιτόνταν στὸ περιθιάλασσο κατὰσπρη κι' ἦταν ὁ μπάρας τοῦ ἐκεῖς, ὁ Κόκοτας, ὁχτρός τοῦ ἀγαρινὸς Χριστιανομάζος.

Ἡ γλυκεῖα εἰκόνα τῆς Τερέζας ἔρχονταν στὴ θυμῆσὶ τοῦ μικροσκοπικῆς μεσ' στὴν ἀπόστασι. Σπαθοκόπαιε μεσ' στὸ μυαλό του, ἐκεῖνὴ ἡ ὑγρὴ στράφη τῶν ματιῶν τῆς.

Κι' ἐνὼ περίλυπη ἡ ψυχὴ τοῦ πάλλονταν ἀκόμη ἀπ' τὴ γλύκα τῆς φωνῆς τῆς, ἐκεῖ κάτω, αὐτοῦ τοῦ μπάρα τοῦ τὰ βρωμοδόχτυλα, θὰ τῆς ῥάβδιζαν τὰ μπράτσα τῆς, τῶν χειλιῶν τῆς θὰ τῆς ἀναμάλιαζαν τὸ χνοῦδι...

Νὰ γιὰ δαῖτο κι' αὐτὸς, καταγραμμῆς θάστενε τὰ παληκάκια τοῦ στὴν Τρύπη. Θὰ λαμποκόπαγαν στοὺς ντουλαμάδες τῶν οἱ πέντε ἀράδες τὰ κουμπιά, οἱ ἔξη τὰ σειρήτια. Τὸ ἓνα κατόπι τ' ἄλλου θὰ πάγαιναν, μ' ὀλόρθα—ὁμπρὸς στὶς μύτες—τὰ σπαθιά τῶν.

Γέροντας πρὸς τὰ πῖσω τὸ κορμί του, στ' ἀφτὶ τοῦ κατοπινοῦ παληκαριῶ τοῦ, θὰ νὰ τᾶλεγε σιγούλια κι' ἔτσι ἀπὸ στόμα σ' ἀφτὶ τηλεγραφώντας τε, ὡς τὸν τελευταῖο κλέφτη θὰ φτάναν—μὴ χαρὰ—οἱ διαταγές του.

Ὁ Καπετὰν Γκοῆς θάταν αὐτὸς ὁ Κασαντώνης, ὁ Τρομάρας!

Στὴ Βινιζώρα θὰ τὸν χόρευαν, στὰ Πενταόρια, στὴν Λαμία!

Κι' ἐνὼ στὰ Σάλωνα θὰ σφάζαν ἀρνιά—Μαρία—καὶ στὸ Χρυσὸ—μωρὴ Δασκαλοπούλα—τὰ κριάρια, ὁμπρὸς στὰ μάτια τῆς Τερέζας, θάσφαζε κι' αὐτὸς τὸν μπάρα τοῦ τὸν Κόκοτα, νὰ νύχτα πρὶ νὰ φέξῃ...

Τῆνος-Χαλκίδα
Σεπτέμβριος 1929

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΜΠΑΣ

ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΞΕΣΗΚΩΜΕΝΑ ΜΕΣ' ΑΠ' ΟΝΑ ΣΑΡΑΚΟΦΑΓΩΜΕΝΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙ
ΠΟΥ ΤΟ ΚΡΑΤΟΥΣΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΠΟΥΜΟΥΝΑ ΕΡΗΜΙΤΗΣ

(Μπουρίνι)

εἰ ποὺ καταγίνομαι στὴ δουλειά μου μέσα στὸ καλῶδι, μὴδὲ κατάλαβα πότε φούντωσε ἡ φουρτοῦνα. Βγαίνω ὅξω, καὶ τρέχω ἀνάμεσα στὰ βράχια νὰ ταμπουρωθῶ σὲ κανένα βαθούλωμα γιὰ νὰ βλέπω τὴν κοσμοχαλασιά. Τὰ μάτια μου ἀστράφτουν, ἡ φουρτοῦνα μ' ἔχει μεθύσει. Μπροστὰ τὸν μεγαλεῖο ποῦχει ἡ πλάση, καμμιὰ ψυχὴ δὲ μπορεῖ νὰ μείνῃ ἀτάραχη. Ὁ ἀγέρας μὲ μοιδοῖε ν' ἀνεσάνω, πέφτω ἀπάνω στὰ δέντρα παραζαλισμένος. Κάτι πέτρες χοντρές ἴσαμε καρῦδια σηκώνονται, πετοῦν στὸν ἀγέρα καὶ πέφτουν δῶ καὶ κεῖ. Ἐνα κοπάδι γαλλόπουλα σαρωθήκανε, καὶ γιὰ

μὴ στιγμὴ τὰ εἶδα νὰ λαλαδίζουνε στριφογυρνώντας στὸν ἀγέρα καὶ νὰ καβατζάρουνε πῖσ' ἀπ' τὸ βουνό. Τὰ δέντρα εἶναι γιὰ λύπη ὅπως παλαῖδουνε ἀπελπισμένα. Τὰ πεῦκα βγάζουνε μὴν ἄγρια βουή, πὺν δυναμώνει ὥρες ὥρες σάν νὰ δελάζῃ κανένα κοπάδι βώδια. Τὰ ροῦχα μου πᾶνε νὰ ξεκολλήσουνε ἀπὸ πάνω μου. Πέφτω στὰ γόνατα κι' ἀρκοῦνται πᾶνω μετερίζι στὴ γωνιά ἐνοὺς θράχου καὶ μπροδάλω τὸ κεφάλι μου. Κάτ' ἀπ' τὰ μάτια μου ἀπλώνουνε τὰ νερά, φρέσκα, ἀρμυρά, γιομάτα ὀργή. Δὲν εἶναι νερό, εἶναι κατιτίς πὺν μόνο ὁ Θεὸς ξέρε; πᾶν τί εἶναι. Διπλώνεται, ξεδιπλώνεται, στριφογυρίζει, τανύζεται. Γιὰ μὴ στιγμὴ τὸ μάτι μου πέφτει σ' ἓνα κύμα, στὸ πῖδὸ μεγάλο, στὸ πῖδὸ ἀφρισμένο, κι' ὕστερα σ' ἄλλο, σ' ἄλλο.

Μὰ σάν σηκώνω ἀπὸ κεῖ τὴ ματιά μου καὶ τὴ ρίχνω πέρα ὡς πέρα, Θεὲ μου τί βλέπω! Ὁλάνκηρ αὐτὴ ἡ ταραχμένη ἔχταση κουνιέται μονοκόμματη, ἔρχεται μουγκρίζοντας κατ' ἀπάνω μου, περπατᾷ καὶ φωνάζει. Ἐνα κατὶ φαίνεται μέσα στὴν ὑγρὴ σκόνῃ, πὺν σηκώνεται ἀπ' τὸ πέλαιο κι' ἀγνίζει. Ἡ σκάφη τοῦ ξυλάρμενη κουνιέται βαριά ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ καὶ κατηφορίζει στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τὸ πανί, ὀλάνκηρ, ἀρπασμένο ἀπ' τὸν ἀγέρα, στριφογυρίζει καὶ δέρνεται ἓνα κάρτο τοῦ μιλιοῦ ἀπ' τὴ σκάφη, κι' ὕστερα καταπίνεται ἀπ' τὰ κύματα. Σὲ λίγο τὸ καράβι ἔχει κίδλας σιμώσει, περνᾷ ἀπὸ μπροστὰ μου γιὰ μὴ στιγμὴ ξεχωρίζω τοὺς ἀνθρώπους πὺνκι γαντζωμένοι ἀπάνω στὴν πρύμη, καταλαβαίνω πὼς φωνάζουνε, μὰ δὲν μπορῶ νὰ τοὺς ἀκοῦσω, καὶ σὲ λίγο τοὺς χάνω μέσα στὴν ἀνεμοζάλη...

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρτοῦνα ξεριζώσε τοὺς πάλλους στ' ἀραξοβόλι π' ἀράζω τὴ βάρκα μου, σκόρπισε τὶς πέτρες. Μὴ μικρὴ γέρικη ἀγριλιά, φυτρωμένη ἐκεῖ κοντὰ, εἶναι σακατεμένη, μὰ ἀπάνω στὸ κλαδί τῆς κελαιδεῖ ἓνα μικρὸ πουλάκι. Πέρα, μέσα στὸ δάσος, ἀκούγεται πάλι τὸ γκοῦπ γκοῦπ πὺν κάνει ὁ μπαλτὰς τοῦ καραβομαραγκοῦ κόβει στραβοδόξλα γιὰ νὰ βολέψουμε τὴ φελοῦκα μας.

Μέσα σὲ μὴ ὥρα ὁ κόσμος ἄλλαξε ὅψη. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ γῆς εἶναι κατακάθαρα. Τὰ δέντρα καὶ τὰ χαμῶδεντρα λαμποκοποῦν ἀπ' τὴν πρασινάδα. Ἡ θάλασσα μέρεψε. Ποταμάκια κίτρινα ξεμυτίζουνε ἀπὸ κάθε κάβο. Ἡ φουρ

τις κατόψεις του. Πάντοτε του άρεσε να θυμάται το πατρικό του έργαστήρι. Ήταν ικανός. Στο σπίτι του τον έθαύμαζαν. 'Ο Έμιλ Πουδινγκόν του έζητησε να σκαλίσει ένα τραπέζι. Και θά έλεγε ο Μπουρντέλ: «Από το τραπέζι αυτό βγήκα».

Τον στέλλουν στη σχολή καλών τεχνών στο Μοντωμπάν· διαγωνίζεται επιτυχάνει μία ύποτροφη πηγαίνει στον Φαλγκιέρ· ζή πτωχότατα σ' ένα μικρό ξενοδοχείο της οδού Βοναπάρτου. Και γεμάτος θαυμασμό για τον Μιχαήλ Άγγελο στέλλει στην Αίθουσα του 1885 τον Άδάμ του.

Έπειτα η μεγάλη συνάντησις της ζωής του: πηγαίνει κοντά στον Ροντέν.

Εδώ αρχίζει το πραγματικό του στάδιο. Το ιδεαλιστικό πνεύμα του Ροντέν, ύπεροχο και τεράστιο άνθος ενός αιώνα που υπήρξε ρωμαντικός, φιλολογικός και ανθρωπιστικός, τον έπηρεάζει. Τό βλέπει κανείς στο μνημείο στους νεκρούς του Μοντωμπάν, που έσκάλισε ο Μπουρντέλ το 1920, που έθαύμασε ο Καρριέρ και όπου ο Μπουρντέλ δίνει στις κινήσεις των ήρώων του μια όψη θεαλωδής που τους χρωματίζει ζωηρά.

Σκέπτεται όμως πιά να βάλει τάξη σ' αυτήν την τρικυμία, μία άλλη επιθυμία τον καταλαμβάνει. «Είναι ώρα να κτίσω» είπε.

Άρμονία σημαίνει σχέσις. Τίποτε μεμονωμένο δεν μπορεί να είναι άρμονικό. Ένα άγαλμα δεν έχει λόγο παρά μόνο εν σχέσει με τους αρχιτεκτονικούς όγκους — πόλη, πάρκο ή άνακτορο — που θά στολίσω, θά συμπληρώσω.

Επρωχώρησε πολύ από τότε που έκαμε τον Άδάμ, και από τότε που έκαμε τα Τρία Κορίτσια που εξέτέθησαν στην εθνική έκθεση του 1891, ο δρόμος του όμως εσπάρθηκε με έργα, που το σύνολό τους αποτελεί μία θαυμασώς λογική διαδρομή.

Ο Μπουρντέλ είναι ένας Γαλλορωμαίος θρεμμένος με άρχαιο χυμό. Η άγωνία των μεσογειακών θεών τον είχε μάρτυρα.

Μπροστά στον Θνήσκοντα Κένταυρο, που το κεφάλι του γέρνει, το σώμα του πέφτει με ήχο πράγματος που σπάει, συλλογίζομεθα την πτώση του Ολύμπου και αυτή τη φωνή που ακούσθηκε πέρα ως πέρα στις άκτες της Ελλάδος: «Απέθανε ο Μέγας Πάν».

Τό μακρύ κάθετο σώμα του θά πέσει μπροστά και θά μετρήσει το έδαφος σαν λαίμος καμήλας, σαν ύπερφυσικό ζώο που πέθανε και που τρέμοντας το πλησιάζει κανείς. Φέρνει στη μνήμη κοσμικές καταστροφές και δεν μπορεί κα-

νείς να μὴ ψιθυρίσει, τὰ λόγια του Γκωγκέν: «Απέθαναν οί θεοί...».

Για να φθάσει στην άκρα αυτήν απλότητας και συγχρόνως στην άκρα αυτή δύναμη έκφρασεως, ο Μπουρντέλ διέτρεχε περιοχές όπου η τέχνη ανέπτύχθη στις προτογόνους περιόδους. Γι' αυτό, ή λέξις «αρχαϊσμός» έρχεται συχνά στο πνεύμα μπροστά στα έργα του είδους αυτού. Είναι ακατάλληλη και συγχρόνως άδικη. Ο αρχαϊσμός είναι μιμητική εργασία, είναι ακαδημαϊσμός. Και ο Μπουρντέλ, στα έργα του, περνούσε κατά πολύ το μέτριο αυτό στάδιο.

Μόνο οί άπλοι, ή αν θέλετε, οί πρωτόγονοι βλέπουν δυνατά. Τό μνημείο του Άλδεαρ που έφτιασε, που φαντάζει πάνω στον ούρανό με ζωηρές παραστατικές γραμμές, που οί όγκοι του ζωγραφίζονται από προεξοχές που γεννούν σκιές, είναι μία λαϊκή εικόνα, χαρραγμένη στο ξύλο, με γραμμές δυνατές, που σέ αναγκάζουν να αναπολήσεις στη μνήμη σου πολλά είναι λαϊκή τέχνη, αλλά μεγάλη λαϊκή τέχνη.

Ο Μπουρντέλ ρήτωρ και δραματουργός δεν θά τό άντελαμβάνετο αυτό χωρίς τη βοήθειά του Μπουρντέλ ποιητού. Όπως ή ευσέδης ψυχή του βλέπει τους θεούς πλησιέστερα στην Ήρα της Σάμου παρά σέ έναν έλληνοιστικόν Άπόλλωνα, έτσι αισθάνεται μία άπλουστέρα, δυνατωτέρα, καθαρωτέρα ευσέδεια στα τραχεία βερναρδικά κιονόκρανα μιας ρωμαϊκής έκκλησίης παρά στα θαυμάσια στολίσματα μιας έκκλησίας του ΙΔ' αιώνα ή της Άναγεννήσεως.

Άκριβώς έπειδή έχει μέσα του τό αρχαίο πνεύμα της ενότητας, ο Μπουρντέλ, κάνοντας συνδιαλλαγή με μία μεγάλη κλασσική παράδοση, εξωτερικεύεται με όλα τα μέσα που μπορεί να χρησιμοποιήσει. Η Τέχνη είναι μία: ο Μπουρντέλ έπαιζε άρμόνιο, έζωγράφιζε επί φρέσκου με βαθύτατο αίσθημα

και ο Μπουρντέλ, σαν τον Μιχαήλ Άγγελο υπήρξε μεγάλος ποιητής· μεγάλος ποιητής, επανοητικός και σοφός συγχρόνως. Νομίζω πως πρέπει να δοθεί μεγάλη προσοχή στα ποιήματά του, όπου, όπως είπε κάποιος σύγχρονος, αγαπά το ύφος του έρωφάντου, το γεμάτο σκέψεις που έκδηλούνται λυρικά».

Αυτή ή έννοια της ενότητας κυριαρχεί τώρα στην ανθρώπινη σκέψη· ή κυριαρχία αυτή εξαπλώθηκε με μία ταχύτητα, για την οποία εκπλήττονται μόνο όσοι δεν άκουσαν, από σαράντα περίπου έτη τās παραινέσεις των μεγάλων προφητών μας, των προδρόμων της παγκοσμίας αυτής ψυχικής καταστάσεως.

Είς την πλαστική ο Μπουρντέλ υπήρξε ο τελευταίος των προδρόμων αυτών, άπόστολος της γλυπτικής και αρχιτεκτονικής ενότητας, ποθώντας το μεγαλείο, τη γενίκευση, την τεχνική επίτευξη έργων που δεν άποσκοπούν να μιλήσουν στο λογικό αλλά στο αίσθημα των μαζών, και προσείλκυσε κατ'ανάγκην πολυαριθμούς όπαδούς. Κατέφθαναν από όλα τα έθνη που παρουσιάστησαν στο νέο χάρτη του κόσμου, από τα έθνη αυτά όπου ή νεολαία δεν συνειθίζει τόσο σαν τη δική μας να λέει, μετά το λόγο του διδασκάλου: «Νά ιδούμε...».

Ήταν μία θερμή και γραφική φλόγα εκείνη που έσδυσε, όταν την 1η Σεπτεμβρίου, τις 9 το πρωί, ο Άντουάν Μπουρντέλ, ύστερα από μία καρδιακή κρίση, απέθανε στο σπίτι ενός φίλου του, του Ροντιέ, στο Βεζινέ.

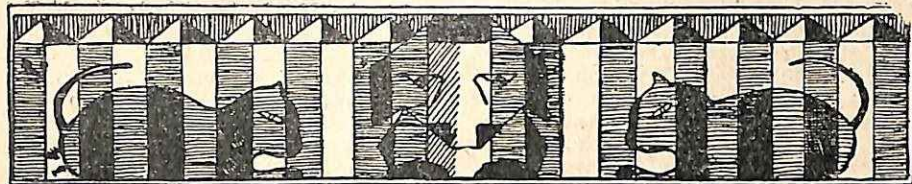
Χάνομε ένα πεγάλο γλύπτη, που είχε στο μυαλό του χιλιάδες σχέδια τολμηρότερα, δυνατότερα ακόμη από όσα έπραγματοποίησε. Χάνομε ένα μεγάλο ποιητή της μορφής και του λόγου.

ROBERT REY

Ο ΘΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΑΣ

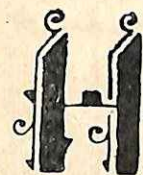
Βουνοπλαγιά μου ολόδροση με τις πυκνές δεντρίδες σου, και με τα κρυσταλλένια σου γλυκόπιστα νερά σου! Όπου σε συντροφεύουν τα ξένοιαχτα πουλάκια, μ' άρμονικά κι' ολόγλυκα παιγνιδοτραγουδάκια! Και ή χαρά στους κόρφους σου τό θρόνο έχει στήσει, κι' ή πίσω δυσκολεύεται νάρθη να σέ λυπήσει! Άχ! νάξερεις πως ήθελε κι' έμένα ή ψυχή μου, π' όλημερίς τη ζώνουνε τὰ πάθη κι' οί καϊμοί μου. Νά σοψμοιάς στις χάρες σου, χρυσή βουνοπλαγιά μου, που σε θωροδν τὰ μάτια μου και καίγει ή καρδιά μου.

ΣΤΕΛΛΙΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΙΒΑΝ ΜΠΟΥΝΙΝ

Β Ε Ρ Α

ταν φεγγαροφώτιστο φθινοπωρινό βράδυ ύγρο και ψυχρό. Ο Στρεισνιόβ πρόσταζε να του σελλάσουν το άλογο.

Τό φως του φεγγαριού έπεφτε σά μια λουρίδα γαλάζιου καπνού από τό μακρυνό παραθυράκι του σταύλου και φώτιζε τό έσωτερικό του. Ο εργάτης σέλλωσε με έπιμέλεια τό άλογο της Ιππασίας κι' ύστερα συμμάζεψε κι' έδωσε κόμπο την ούρά του. Όταν ήταν έτοιμο τό δώδησε μπροστά στο σπίτι, τώδεσε στο στύλο κι' έφυγε. Τό άλογο πολλήν ώρα νεύριζε κι' έσκαβε τη γη με τό πόδι του.

Ο Στρεισνιόβ βγήκε με τό μαστίγι στο χέρι. Με μύτη καμπουρωτή, μικρό κεφάλι, ξερακιανός, με πλατείς ώμους, ψηλός, είχε αρκετά καλή εμφάνιση, όπως ήταν κυνηγετικά ντυμένος. Μά και στο φως του φεγγαριού άκόμα φαινόταν, πως είχε περάσει πιά τα σαράντα και πως τα ρούχα του ήταν ξεθωριασμένα από την πολλή χρήση.

Ξάφνου άνοιξε ένα από τα σκοτεινά παραθύρα και μία ψηλή φωνή ρώτησε: — Πού θά πάς Άνδριούσα; — Δεν είμαι μωρό, μαμά, είπ' ο Στρεισνιόβ.

Τό παράθυρο ξανάκλεισε. Τώρα άνοιξε ή πόρτα. Στο κατώφλι φάνηκε, σέρνοντας τις παντοφλές του, ο Πάβελ Στρεισνιόβ, με μάτια πρισμένα, τα ψαρά μαλλιά του χτενισμένα προς τα πίσω, μ' ένα παλιό καλοκαιρινό παλτό πάνω από τα νυχτικά του, φλύαρος και μισομεθυμένος, όπως πάντα.

— Για πού τώβαλες, Άντριέ; ρώτησε βραχνά. Μετάδωσε σέ παρακαλώ τους έγκαρδιούς μου χαιρετισμούς στη Βέρα Άλιξέγιεβνα. Την έχτιμησα πάντα βαθεία.

— Τί νιώθεις σύ από έχτίμηση! παρατήρησε ο Στρεισνιόβ. Και πως δε ντρέπεται λιγάκι να φυτρώνης διαρκώς κεί που δε σε σπέρνουν.

— Ά! Δεν έπεσα έξω όμως!.. Για τό αποχαιρετιστήριο ραντεβού μου ξεκινάς, νεαρό μου έρωτευμένο...

Ο Στρεισνιόβ δεν άποκρίθηκε γιατί είχε πηδήσει πιά σ' άλογό του, που μόλις τον αίσθάνθηκε άπάνω του ζωήρεψε, σηκωσε τό κεφάλι και ξεκίνησε με περήφανο καλπασμό.

Οί κάμποι, ύγροι από τη βροδινή δροσιά, φάνταζαν περίεργα στο φεγγαρόφωτο. Μεγάλες κουκουβάγιες άθόρυβα τινάζονταν ξαφνικά μέσα από τα ψηλά χορτάρια, ξαφνίζοντας τ' άλογο στο τρέξιμό του. Ο

δρόμος προχωρούσε μέσ' από άνάριο δάσος, νεκρό και κατάψυχρο την ώρα κείνη. Τό φεγγάρι πότε φαινόταν, πότε χανόταν, άνάμειο από τα γυμνωμένα κλαριά των δέντρων. Μιά μικρή μυρουδιά άνάδιναν οί μουσκεμένοι κορμοί τους... Νά κι' ο κατήφορος προς τα βαλτολείβαδα, που περιχυσμένα με τό λεπτόν άσπρον άτμό, μοιάζουν αέρινα. Ο ίδιος άσπρος άτμός τυλίγει και τ' άλογο, που προχωρεί μέσ' από τα γυαλιστερά χαμόκλαδα. Τό τρίξιμο των ξερόκλαδων, που σπάνε στο πέραςμά του, άνηχεί άπέναντι, στο μεγάλο δάσος του, σκεπάζει ολόκληρη την πλαγιά του ψηλού βουνού. Μά ξάφνου τό άλογο άνη- σήχισε. Δυό λύκοι ξεχώρισαν στο φωτεινό άτμό των βαλτολείβαδων και μόλις άντε- λήφθηκαν τον καβαλλάρι, τώβαλαν στα πόδια και γίνηκαν άφαντοι προς τό βουνό.

— Κι' αν μείνει άλλη μία μέρα; ρώ- τησε δυνατά ο Στρεισνιόβ, ύψώνοντας τό κεφάλι στον ούρανό.

Τό φεγγάρι μετωριζόταν κείνη τη στιγμή δεξιά από τα βαλτολείβαδα... Φθινοπωρινή θλίψη κι' όμορφιά! Σέ λίγο φάνηκε άνάμεσα στα θερισμένα χωράφια μία φτωχική άγροτική έπαυλη, παλιά και κακομοιρασμένη. Πίσω από τό σπίτι κατέβαινε προς τον ποταμό τό περιβόλι κα- τάξερο και παραμελημένο. Πόσο θλιβερό ήταν τό θέαμα των άτροφικών του δέν- τρων. Ο Στρεισνιόβ σταμάτησε. Η ήσυ- χία ήταν τόσο τριγύρω, που λες κι' ήταν νύχτα βαθεία. Έκαμε μία βόλτα γύρω από τό σπίτι. Θεοσκότεινα παντού. Ύστερα πήδησε από τό άλογο, που έμεινε άκίνητο με τό κεφάλι σκυμμένο ύποταχτικά. Στον έξώστη κοιμώταν κου- ύποταχτικά. Στον έξώστη κοιμώταν κου- ύποταχτικά. Στον έξώστη κοιμώταν κου- ύποταχτικά.

— Τί νιώθεις σύ από έχτίμηση! παρατήρησε ο Στρεισνιόβ. Και πως δε ντρέ- πεσαι λιγάκι να φυτρώνης διαρκώς κεί που δε σε σπέρνουν.

— Ά! Δεν έπεσα έξω όμως!.. Για τό αποχαιρετιστήριο ραντεβού μου ξεκινάς, νεαρό μου έρωτευμένο...

Ο Στρεισνιόβ δεν άποκρίθηκε γιατί είχε πηδήσει πιά σ' άλογό του, που μόλις τον αίσθάνθηκε άπάνω του ζωήρεψε, ση- κωσε τό κεφάλι και ξεκίνησε με περή- φανο καλπασμό.

Οί κάμποι, ύγροι από τη βροδινή δρο- σιά, φάνταζαν περίεργα στο φεγγαρόφωτο. Μεγάλες κουκουβάγιες άθόρυβα τινάζον- ταν ξαφνικά μέσα από τα ψηλά χορτάρια, ξαφνίζοντας τ' άλογο στο τρέξιμό του. Ο

δρόμος προχωρούσε μέσ' από άνάριο δά- σος, νεκρό και κατάψυχρο την ώρα κείνη. Τό φεγγάρι πότε φαινόταν, πότε χανόταν, άνάμειο από τα γυμνωμένα κλαριά των δέντρων. Μιά μικρή μυρουδιά άνάδιναν οί μουσκεμένοι κορμοί τους... Νά κι' ο κατήφορος προς τα βαλτολείβαδα, που περιχυσμένα με τό λεπτόν άσπρον άτμό, μοιάζουν αέρινα. Ο ίδιος άσπρος άτμός τυλίγει και τ' άλογο, που προχωρεί μέσ' από τα γυαλιστερά χαμόκλαδα. Τό τρίξιμο των ξερόκλαδων, που σπάνε στο πέραςμά του, άνηχεί άπέναντι, στο μεγάλο δάσος του, σκεπάζει ολόκληρη την πλαγιά του ψηλού βουνού. Μά ξάφνου τό άλογο άνη- σήχισε. Δυό λύκοι ξεχώρισαν στο φωτεινό άτμό των βαλτολείβαδων και μόλις άντε- λήφθηκαν τον καβαλλάρι, τώβαλαν στα πόδια και γίνηκαν άφαντοι προς τό βουνό.

— Κι' αν μείνει άλλη μία μέρα; ρώ- τησε δυνατά ο Στρεισνιόβ, ύψώνοντας τό κεφάλι στον ούρανό.

Και τί πολύ που καπνίζει, και πόσο άνι- σόροπη είναι στα χάδια της! Και για να κινήση τη ζηλοτυπία μου κάθεται και μου διηγείται όλες κείνες τις ψευτιές για δια- φόρους τάχα θαυμαστές της... Ω! φουρ- κίστηκε με μιάς, δεν τη χωνεύω!»

Τό πρόσωπο της Βέρας ήταν άπαλό, σά βελούδινο από την πούδρα. Έσερνε έλαφρά τό μάγουλό της πάνω στα χείλη του κι' ύστερα τον φιλούσε δυνατά στο στόμα. Ένα χρυσό σταυρουδάκι, πολύτιμο, ο τελευταίος θησαυρός της γιαγιάς της, γυάλιζε στο ντεκολτέ της. Είχε φορέσει ένα λεπτότατο πουκάμισο — τό μοναδικό της, που τώκορβε για περιστάσεις έπίση- μες. Τό κορμί της ήταν χρυό... Πόσο βε- βαιός ήμουν, σκεφτόταν ο Στρεισνιόβ άνα- πολώντας την, όπως την πρωτογνώρισε έδώ και δεκαπέντε χρόνια, πως άδι- σταχτα θά θυσιάσει τό πάλν για μία συ- νάντηση μαζί της!

Τά ξεμερώματα ένα κερι άναμμένο σι- γότερνε στο πάτωμα, δίπλα στο κρεβάτι. Ο Στρεισνιόβ μισοντυμένος κοιμώταν άνάσκελα με τα χέρια κάτω από τό κε- φάλι. Η Βέρα καθόταν πλάι του, άκουμ- πώντας στο γόνατό του. Τά λαμπερά της μάτια ήταν πρισμένα και κατακό- κκινα. Κάπνιζε με μανία ένψ περιέφερε γύρω τό βλέμμα. Έβαλε ύστερα τόνα πόδι πάνω σ' άλλο και μ' εύχαρίστησε τά κοι- τάζε, κοιμιά όπως ήταν και περιποιημένα μέσα στις μεταξωτές κάλτσες και τ' άκριβά γοβάκια. Ο πόνο της ψυχής της όμως ήταν πάρα πολύ δυνατός.

— Θυσίασε τό πάλν για σένα, είπε σιγά και τα χείλη της τρεμούλιασαν ελα- λή. Ο Στρεισνιόβ τώχ άκούσει αυτό χίλιες φορές. Μά ή φωνή της είχε τόση τρυφε- ρότητα, τόση παιδιάτικη θλίψη! Άνοιγον- τας ώστόσο τό μάτια, τη ρώτησε ψιχνά:

— Τί θυσιάσες;

— Τό πάλν, τό πάλν. Και πρώτ' απ' όλα την ύγεια μου, τα νεατά μου...

— Δόξα τώ Θεώ κι' οί δυό μας τά- χουμε τα χρονάκια μας...

— Τί σκληρός που είσαι, τί άπενος!

— Σ' όλον τον κόσμο όλες οί γυναίκες τό ίδιο λένε. Είναι ή αγαπημένη τους λέξη, μόνο που την προφέρουν διαφοροτρόπως. Στην άρχή με τρομερό ένθουσιασμό: «Τί καλός που είσαι, τί καλός!» Κι' άργό- τερα, σέ άλλο τόνο: «Τί σκληρός που εί- σαι, τί άπενος!»

Η Βέρα δεν του άποκρίθηκε τίποτε σ' αυτό, παρά συγκιλιώντας έακολούθησε παραπονητικά, σά να μην άκουσε:

— Άδιάφορο αν δε βγήκε τίποτε από μένα. Μά τη μουσική την αγαπούσα και την αγαπώ με την ίδια δύναμη πάντα, κι' αν όχι μεγάλα πράγματα, μά θά κα- τόρθωνα τουλάχιστο...

— Άχ, ναι τη μουσική... Και μόλις ο Παδάροξ έστριψε...

— Χωρίς προστυχίες, Άνδριούσα... Ένώ τώρα... κατάντησα μία άσημη δασκάλα της μουσικής, και ποί! Στην κατωραμένη πο- λιτεία, που άνέκαθεν μίσσησα μ' όλη την ψυχή! Η κάθε άδεια που παίρνω μου στοιχίζει τό κόσμον τις ταπεινώσεις, τις ψευτιές, τις κολακείες... Θέλω να νιώθεις αυτό τουλάχιστο, τό ότι δυό χρόνια τώρα με τη μάνα μου δε μιλάω! Φαντάζεσαι πως δεν τό ξέρει; Η μήπως τάχα και τώρα ακόμη δε θά μπορούσε να βρεθί

Δηλώσεις του κ. Γόντικα

Είς συνέντευξιν πού ο κ. Υπουργός της Παιδείας έδωκε πρὸς συντάκτη πρωϊνῆς ἐφημερίδος εἶπε μερικά πράγματα πού ἀξίζει νὰ τὰ προσέξωμε. Πρῶτα τὸ κράτος διέθεσε λέγει 150 ἑκατομμύρια γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν νέων σχολικῶν κτιρίων καὶ τὴν ἐπισκευὴ παλαιῶν. Ἀλλὰ ἂν ἔδωκε ἕνα ποσὸ πού ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται σεβαστό, πῶς συμβαίνει μερικά γυμνάσια τῆς πρωτεύουσας νὰ εἶναι ἐτοιμόρροπα καὶ δίχως τζάμια; Γιατί ἡ ἡ δουλειὰ δὲν γίνεται καλὰ καὶ ἡ διάθεσις τῶν χρημάτων αὐτῶν γίνεται δίχως σύστημα ἢ τὸ ποσὸν αὐτὸ εἶναι ἀνεπαρκὲς ἐν σχέσει μὲ τὴν ἀνάγκην τῶν σχολικῶν κτιρίων. Καὶ στὴν μιά καὶ στὴν ἄλλην περίπτωσιν τὸ πρᾶγμα ἀξίζει νὰ ἐξετασθῇ καὶ νὰ διορθωθῇ.

Ἐνα ἄλλο σημεῖον πού ἐνδιαφέρει ἐξαιρετικὰ εἶναι ἡ ἀπόφασις τοῦ κράτους νὰ στείλῃ ἀρκετοὺς ὑποτρόφους γιὰ νὰ σπουδᾶσιν παιδαγωγικά καὶ ἡ συναφὴς πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν προσπάθεια συλλογῆς ἐράνων, ὥστε ν' ἀποκτήσῃ καὶ ἡ Ἑλλάς δικό της περίπτερον στὴν Πανεπιστημιούπολιν τῶν Παρισίων. Καθὼς ἐδήλωσεν ο. κ. Γόντικας ὡς σήμερον ἔχουν μαζευθῇ δύομισυ ἑκατομμύρια καὶ χρειάζεται ἄλλο ἕνα. Πιστεύομε πῶς τὸ ζήτημα δὲν θὰ ναυαγίσῃ ἀφοῦ περισσότερο ἀπὸ τὰ δύο τρίτα τοῦ ποσοῦ πού θ' ἀπαιτηθῇ ἔχει ἤδη μαζευθῇ καὶ μιά προσπάθεια ἀκόμη θὰ φέρῃ καὶ τὸ ποσὸ πού χρειάζεται. Ἡ ἰδέα πάντως αὕτη καὶ ὀρθὴ εἶναι καὶ προωρισμένη σημαντικὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν ἐκπαίδευσιν πού τόσο χωλαίνει, ἰδίως στὸ κεφάλαιο τῶν παιδαγωγῶν.

Τὰ χάρια τῶν σχολείων

Ὡστε νέος μεταρρυθμιστικὸς ἀνεμὸς φυσᾷ στὴν ἐκπαίδευσιν. Κανεὶς δὲν θὰ εἶχε νὰ πῇ τίποτε ἂν τὰ χάρια μερικῶν σχολείων τῆς πρωτεύουσας, ὅπου τὰ παιδιά σαρδελληδὸν στιβάζονται κατὰ ἑκατοντάδας καὶ ὅπου ἕνας δάσκαλος πρέπει νὰ παραδίδῃ σ' ἑκατὸ παιδιά, δὲν ἐπειθάν τὸν καθένα ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ μεταρρυθμίσεις δὲν πρόκειται νὰ ὁδηγήσουν σὲ κανένα πρακτικὸ ἀποτέλεσμα, ἂν δὲν συντρέξουν μερικαὶ στοιχειώδεις προϋποθέσεις, πού νὰ ἐπιτρέψουν σ' αὐτὰ τὰ μεταρρυθμιστικὰ σχέδια, ὅπως καὶ σὲ οποιαδήποτε ἄλλα, νὰ ἐφαρμοσθοῦν. Μὲ ἐτοιμόρροπα σχολεῖα, μὲ ἀνεπαρκὲς ἀνθρώπινο ὕλικό, μὲ ἀνθυγιεινὰ κτίρια δὲν γίνονται μεταρρυθμίσεις.

Οἱ Ἀντιπρόσωποι τοῦ Πανεπιστημίου

Εγεννήθη ἕνα ζήτημα γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν νομίζομε πῶς ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐπιστρατευθῇ ὁλόκληρη ἡ νομικὴ σοφία τοῦ τόπου. Στὴ Γερουσία ἀντιπροσωπεύεται καὶ τὸ Πανεπιστήμιον. Ὑπεστηρίχθη λοιπὸν ἡ ἀποψη ὅτι οἱ καθηγηταὶ πού τὸ ἀντιπροσωπεύουν δὲν δικαιούνται κατὰ τὸ διάστημα πού θὰ εἶναι γερουσιασταὶ νὰ διδάσκουν. Αὐτὸ μᾶς φαίνεται ἀκατανόητο. Οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι πολιτευόμενοι, εἶναι ἀντιπρόσωποι τοῦ πανεπιστημίου, συνεπῶς δὲν χάνουν κανένα ἀπὸ τὰ προηγούμενα δικαιώματά των. Φυσικὰ οἱ διάφοροι ἐνδελεχεῖς στοὺς νόμους θὰ βροῦν καὶ πατήματα καὶ δικαιολογίες γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν τὴν ἀντίθετον ἀποψη, ἡ λογικὴ ὅμως τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, πού δὲν κρατοῦν ὅπως αὐτοὶ τὴν κλεῖδα τῆς σοφίας, λέει πῶς οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ, πού δὲν ἀντιπροσωπεύουν οὔτε βλαχοδὴμάρχους οὔτε ἄλλας ὁργανώσεις, ἀλλὰ τὸ πανεπιστήμιον, ἡμποροῦν νὰ διατηρήσουν ὅ,τι εἶχαν καὶ πρὶν εἰς τὸ πανεπιστήμιον.

«Πρακτικὰ ἐπαγγέλματα»

Ενα ἀπὸ τὰ προσφιλέστερα θέματα τῶν πρωθυπουργικῶν ὁμιλιῶν εἶναι καὶ τὸ τροπάριον τῆς μεταστροφῆς τῶν νέων μας πρὸς ἄλλα ἐπαγγέλματα, πὺδ πρακτικὰ καὶ ἐπικερδῆ ἀπ' αὐτὰ πού ἀκολουθεῖ σήμερον ἡ πλειονότητά τους. Ἡ ἀνάγκη αὕτη ἔχει κατανοηθῇ πιά ἀπ' ὅλους μας καὶ δὲν πρέπει ν' ἀναβληθῇ γιὰ πολὺν καιρὸ ἢ ἐφαρμογὴ τῆς νέας πολιτικῆς. Παρουσιάζεται ὅμως στὴν ἀρχὴ τὸ ἐρώτημα ἂν παρέχεται καμμιά ἐξασφάλισιν σ' ὅσους ἀποφασίσουν νὰ προτιμήσουν βιοποριστικούς κλάδους θετικώτερους ἀπ' τὴν ἐπιστήμην, ἢ ἂν ὑπάρχει τουλάχιστον καμμιά σκέψιν νὰ ληφθοῦν σχετικὰ μέτρα. Γιατί στὴν κατάστασιν πού βρίσκεται σήμερον ἡ γεωργία καὶ τὰ ἄλλα πρακτικὰ ἐπαγγέλματα τῆς χώρας μας δὲν ἔχει κανένας τὴν τόλμην νὰ ἀφιερῶσιν σ' αὐτὰ τὴν ἐνεργητικότητα καὶ τὸ ζῆλον του.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ παρασχεθοῦν προτύτερα ἀρκετὲς διευκολύνσεις στὸν ἀγροτικὸ μας ἰδίως πληθυσμὸν κι' ἐπειτα νὰ ἀρχίσῃ τὸ κήρυγμα τῆς ἐγκαταλείψεως τῶν σπουδῶν, ἂν θέλομε νὰ φέρῃ ἀποτέλεσμα γόνιμο ἢ προπαγάνδα αὕτη. Ἀλλιῶς χάνομε τὰ λόγια μας καὶ δὲ γίνεται τίποτε. Ἡ νεολαία χρειάζεται νὰ ἰδῇ προπάντων μιά πραγματικὴ φροντίδα ἐκ μέρους τοῦ κράτους, γιὰ τὴν βελτίωσιν τῶν ὅρων τῶν κατωτέρων ἐπαγγελματικῶν τάξεων καὶ τότε μονάχα μπορεῖ νὰ ἐπιδροθῇ μ' ἐμπιστοσύνη στὰ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα.

Νέα Πανεπιστημιακὰ

Οἱ διατάξεις τοῦ φετεινοῦ κανονισμοῦ τοῦ Πανεπιστημίου μας εἶναι τόσο πολὺ περιοριστικῆς, ὥστε οἱ φοιτηταὶ δεινοπαθοῦν ὥσπου νὰ κατορθώσουν νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ὑποχρέωσιν τους. Τὰ χρονικά ὅρια πρὸς ἀνανέωσιν ἐγγραφῶν καὶ ὑποβολὴ αἰτήσεων ἔχουν περιοριστῇ ἔτσι, πού κάθε μέρα παρατηρεῖται φοβερὸς συνωστισμὸς μπροστὰ στὶς θυρίδες. Γιὰ νὰ μὴ φανοῦμε ὑπερβολικοὶ ἀναφέρουμε ὅτι μιά ἀπὸ τὴν τελευταίαν μέραν τοῦ περασμένου μηνὸς κάποιος φοιτητὴς ἐπαθε ἐξάρθρωσιν ἀπ' τὸ μεγάλο στρίμωγμα, ἀρκετὰ σοβαρὴ, καὶ πρόκειται μάλιστα νὰ καταφύγῃ στὸ δικαστήριον μὲ ἀπαίτησιν ἀποζημιώσεως. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀρκεῖ νὰ δείξῃ ἴσαμε πού σημαῖο ἔχει φτάσει ἡ αὐστηρότητα τῆς πρυτανείας καὶ ὁ πανικὸς τῶν σπουδαστῶν. Ἀξίζει ἐπίσης νὰ σημειωθῇ πῶς μὲ τὸ νέο καθορισμὸ τῶν προθεσμιῶν κινδυνεύουν νὰ χάσουν τὴν χρονιά τους ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν τὰ μαθήματά τους ἀρκετοὶ νέοι πού δὲ μπόρεσαν γιὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον νὰ ἐξικονομήσουν νωρὶς τὸ ποσὸ τῆς ὅχι εὐκαταφρόνητης ἐργασίας των. Ἄν ἡ πρυτανεὶα ἐξέλεξε τὸ μέτρο αὐτὸ γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν περὶφημο περιορισμὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, φαίνεται πῶς ἐπέσε πολὺ ἔξω στὴν ἐκτίμησιν τῆς πραγματικότητος. Τότε, γιὰ νὰ νῆαι περισσότερο σύμφωνη μὲ τὴν εὐλικρίνεια, καλὰ θάκανε νὰ δηλώσῃ καθαρὰ καὶ ξάστερα πῶς οἱ φτωχοὶ ἀποκλείονται ὀριστικὰ ἀπ' τὴν ἀνώτερη μόρφωσιν καὶ πῶς ἡ φοίτησιν στὸ Πανεπιστήμιον γίνεται κι' αὕτη ἀποκλειστικὸ προνόμιον τῶν εὐπόρων τάξεων.

Ὁ Ἀμερικανικὸς Ματεριαλισμὸς.

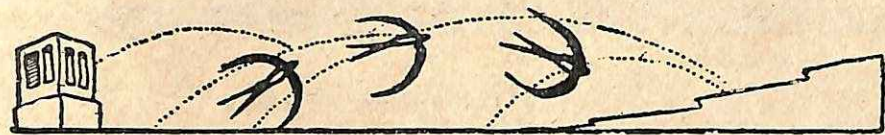
Ὁ Γάλλος κριτικὸς Ἀνρὺ Μασίς ἔδωκε μιά ἐνδιαφέρουσα συνέντευξιν στὴν παρισινὴ «Κομμεντά», στὴν ὁποία θίγει τὸ πρόβλημα τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς. Οἱ παρατηρήσεις του αὐτὲς λέγονται σὲ μιά στιγμὴ πού ἡ ὕλική εὐημερία τῆς Ἀμερικῆς ἐφθασε στὸν κολοφῶνα της. Ἀρχισε μάλιστα ὁ πρῶτος κατήφορος, οἱ πρῶτες καταστροφές, οἱ πρῶτες αὐτοκτονίες, τὸ πρῶτο ξύπνημα. Ὅσοι ἐπίστεψαν ἢ πιστεύουν πῶς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει τίποτε ἄλλο νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴν ζωὴ παρὰ τὴν ὕλική εὐημερία, τόσο τραγικὰ μα' ἵνουν τὴν πλάνην τους, ὥστε δὲν προφθαίνουν καν ν' ἀθεωρήσουν τὸν κύκλον τῶν ἰδεῶν πού ὡς ἐκείνη τὴν στιγμὴ ἐπίστευαν. Πόσο δίκιο εἶχε ὁ Ταγκὼρ ὅταν εἶπε πῶς τοὺς Ἀμερικανούς δὲν τοὺς ὑπολογίζει ἀκόμη ὡς πνευματικὸ λαόν, γιατί δὲν ἐπὶόνεσαν καὶ δὲν ἐπείνασαν. Ὁ πληθωρικὸς ὕλικος πλοῦτος τυφλῶναι σὲ τέτοιον σημεῖον τὸν ἄνθρωπον καὶ δημιουργεῖ τέτοιες ψευδαισθήσεις, ὥστε τὸ ξύπνημα νὰ ἔχῃ χαρακτήρα τραγικόν. Ἀπὸ τὴν κρίσιν αὕτη εἶναι ἐξυμνηστικὸν νὰ μὴν περᾶσῃ ἡ Ἀμερικὴ, ἂν δὲν προλάβουν οἱ νατοὶ νὰ μὴν περᾶσῃ ἡ Ἀμερικὴ, ἂν δὲν προλάβουν οἱ πνευματικοὶ τῆς ἀνθρωπότητος νὰ κάμουν κτῆμα τῶν πολλῶν μερικῶν πολὺ ἀπλὰ ἀλλὰ καὶ πολὺ σοφὰ πράγματα γιὰ τὴν ζωὴ.

Φιλολογία τοῦ πολέμου

Ἡ φιλολογία τοῦ παλέμου φαίνεται πῶς βρῆκε τοὺς πύδ χαρακτηριστικούς ἀντιπροσώπους τῆς στὸ πρόσωπον τοῦ Ἐριχ-Μαρία Ρέμαρκ καὶ τοῦ Λούντβιχ Ρέν. Γύρω ἀπὸ τὰ ἔργα αὐτῶν τῶν δύο συγγραφέων, τὸ «Εἰς τὸ δυτικὸν μέτωπον τίποτε νεώτερον» καὶ τὸ «Πόλεμος», ἔχει δημιουργηθῇ ἕνας δικαιολογημένος θόρυβος καὶ ἡ ἐκδοτικὴ ἐπιτυχία καὶ τῶν δύο βιβλίων, ἰδίως τοῦ πρώτου, ὑπῆρξε μοναδική. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Οὐγγροὶ διαμαρτύρονται καὶ θεωροῦν ὡς ἐξ ἴσου καλοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ εἵδους τὸν Μπαρμπὺς καὶ τὸν Λάτσκο, καὶ τὰ φιλολογικὰ περιοδικὰ διαρκῶς δημοσιεύουν ἐπιστολάς, διαμαρτυρίας, ἀρθρα σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα αὐτό. Νομίζομε ὅτι στὴν συζήτησιν ὅχι ἀδικαιολογητῶς μποροῦμε νὰ μπουμε καὶ μεῖς. Ἡ λογοτεχνία μας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ δύο βιβλία νέων συγγραφέων περὶ φημα. Τόσο ὁ Στρατῆς Μυριβίλλης ὅσο καὶ ὁ Δουκάς ἔχουν στὰ βιβλία τους σελίδες πού θὰ τις ἐξήλευναν καὶ οἱ δύο γερμανοὶ συγγραφεῖς. Ἡ διαφορὰ εἶναι μία: ὅτι ὁ Μυριβίλλης καὶ ὁ Δουκάς γράφουν σὲ μιά γλῶσσαν πού τὴν μιλοῦν ἔξω ἑκατομμύρια ἀνθρώποι καὶ τὴν διαβάζουν δύο, ἐνῶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Γάλλοι γράφουν σὲ γλῶσσας πού τις διαβάζουν δεκάδες ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Ἄν ἔμωρ ἐγένετο μιά προσπάθεια νὰ μεταφρασθοῦν στὸ Γαλλικὸν αὐτὰ τὰ δύο βιβλία, νομίζομε ὅτι θὰ ἐσημείωναν μιά σημαντικὴ ἐπιτυχία καὶ θὰ ἐβλεπαν καὶ οἱ ξένοι πῶς κάτι ἔχει ἐπὶ τέλους νὰ δείξῃ καὶ ἡ πνευματικὴ Ἑλλάς.

Δύο νέες ἐργασίες.

Ὁ καπετὰν Γκρῆς τοῦ Σκαρίμπα εἶναι ἕνα ἀκόμα δείγμα τῆς γόνιμης δουλειᾶς τοῦ νέου διηγηματογράφου. Τόσο αὐτὸ ὅσο καὶ τὸ «Μιά μάχη πού θὰ παίρνονταν», πού θὰ δημοσιευθῇ στὸ ἐρχόμενο τεῦχος μας, εἶναι δύο δυνατὲς συμβολαὶ στὴ μελέτη τῶν γνωστῶν τύπων τοῦ λαοῦ μας, εἶναι δύο ὁμορφα τραγούδια τῆς λεβεντουργίας. Γιατί ὁ Σκαρίμπα τραγουδᾷ τοὺς ἀνθρώπους του, τραγουδᾷ τ' ἀντικείμενα, γράφει ἀδιάκοπα κι' ἕνα κινούμενον ὕμνον στὴ ζωὴ. Τοῦτο εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ στοιχεῖον πού τὸν κάνει πρωτότυπον, τοῦτο εἶναι τὸ κύριον γνώρισμα πού τὸν ἐξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους τεχνίτες τοῦ εἵδους. Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Σκαρίμπα κάνομε γνωστὸ στοὺς ἀναγνώστας μας πῶς τὰ Χριστούγεννα θὰ κυκλοφορήσῃ ὁ πρῶτος τόμος τῶν διηγημάτων τοῦ Σκαρίμπα σὲ πολυτελὴ ἐκδοσὴ τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων». Τὸ βιβλίον αὐτό, σὲ χαρτὶ πολυτελείας, μὲ ἑξολογραφίαν τοῦ Οἰκονομίδου, σχέδια τοῦ Φραγκουλίδου κι' ἕνα πολυχρωμικὸν πορτραῖτον τοῦ συγγραφέα, καμωμένο ἀπὸ τὸ Φώτῃ Κόντογλου θὰ κλείσῃ τὰ δέκα διηγήματα τοῦ Σκαρίμπα πού δημοσιεύθηκαν στὰ «Ἑλληνικά Γράμματα» κατὰ τὸ τρέχον ἔτος 1929. Στὸς συνδρομητὰς καὶ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἑλληνικῶν Γραμμάτων» θὰ γίνουν ἰδιαίτερες εὐκολίες γιὰ ν' ἀποκτήσουν τὸ ὠραῖον αὐτὸ βιβλίον.

J. MICHELET

Η ΑΡΑΧΝΗ

ΔΟΚΙΜΙΟ

Πλάσμα περισσότερο από κάθε άλλο ειδικευμένο ή άραχνη βρίσκεται έξω από τις μεγάλες συνομοταξίες, από μερα σχεδόν, στο περιθώριο της δημιουργίας.

Στις τροπικές χώρες με τη χλιδική βλάστηση, όπου το θήραμα άφθονεί, υπάρχουν εν τούτοις άράχνες που ζούνε διακριτικά. Άναφέρουμε είδη που απλώνουν γύρω από ένα δέντρο ένα άπεραντο δίχτυ κοινό, του οποίου φρουρούν εναλλάξ και σε άπολυτή σύμπνοια τās εξόδους του. Άκόμα περισσότερο, επειδή έχουν να κάμουν συχνά με έντομα δυνατά, ακόμα και με μικρά πουλιά, συνεργάζονται και άλληλοβοηθούνται μπροστά στον κίνδυνο.

Άλλά η κοινωνική αυτή ζωή είναι έντελως εξαιρετική, περιωρισμένη σε μερικά μόνον είδη, και στα ευνούκωτερα κλίματα. Παντού άλλου ή άράχνη διατηρεί τον χαρακτήρα της είμαρμένης της, τον χαρακτήρα του αγρίου κυνηγού που ζει από λεία άβέβαια κι' άπομένει άνικανοποίητος, καχύποπτος, άπομονωμένος κι' έρημικός.

Προσθέσατε ότι δεν είναι σαν τον συνειθισμένο κυνηγό, που δεν έχει να καταβάλλη παρά τον κόπο του, την προσπάθεια, την όδοιπορία του, την ενεργητικότητα του. Το κύνηγι σ' αυτή στοιχίζει τρομερά, κι' απαιτεί, θά μπορούσε να πη κανείς, μια συνεχή καταβολή κεφαλαίων. Κάθε μέρα, κάθε ώρα, πρέπει να άντλη από την ουσία της το υλικό για το δίχτυ αυτό που θά της δώσει την τροφή και θ' ανανεώσει την ύπαρξή της: Λιμοκτονεί λοιπόν για να τραφή, εξαντλείται για να αναγεννηθί, ισχναίνει με την άβέβαια έλπίδα πως θά παχύνη. Η ζωή της είναι μια λοταρία, όπου η τύχη της εξαρτάται από χίλιους άπροόπτους συντελεστές. Γι' αυτό είναι ένα πλάσμα άνήσυχο, ελάχιστα συμπαθητικό στους όμοιους του, στους όποιους βλέπει επικίνδυνους ανταγωνιστές: άς πούμε τη λέξη όπου ταιριάζει: είναι ένα ζώο μοιραίως εγωϊστικό. Εάν δεν ήταν, θά ήταν χαμένη.

Το χειρότερο για το φτωχό αυτό ζώο είναι ή φρικώδης άσχημία του. Είναι άσχημο βασικά. Δεν είναι από εκείνα που φαίνονται άσχημα με το μάτι και άποκαθίστανται με το μικροσκόπιο. Η ύπερμετρον ειδίκευση του επαγγέλματος — κάνει άτροφιζό το ένα μέλος, ύπερτροφικό το άλλο, άποκλείει μ' έναν λόγο την άρμονία: ά ξυλοκόπος συχνότατα είναι καμπούρης. Το ίδιο ή άράχνη είναι κοιλαράς. Η φύση έχει θυσιάσει το πόν στο έπαγγελμα, στην άνάγκη, στο βιομηχανικό όργανο που θά ικανοποιήσει την άνάγκη. Είναι ένας εργάτης,

ένας κορδονάς, ένας γνέστης και ένας ύφαντής. Δεν είναι μονάχα ένας γνέστης, είναι συγχρόνως μια μηχανή του γνέσματος. Σφαιρική και συμμαζεμένη, με όκτω πόδια γύρω από το σώμα της, με όκτω άγρυπνα μάτια επάνω στο κεφάλι της, εκπλήσσει με την έκκεντρική προεξοχή μιας τεραστίας κοιλιάς. Χαρακτηριστικό άποκρουστικό, που ένας άπροσεκτος κι' έλαφρός παρατηρητής θά τόπερνε βέβαια για σημάδι λαιμαργίας και λιχουδιάς. Άλλοί μόνον! είναι έντελως το αντίθετο: ή κοιλιά αυτή είναι το εργαστήριό της, το μαγαζί της, είναι ή σέση όπου ο γνέστης κρατεί μπροστά του το υλικό του νήματος που άδειάζει: άλλά, καθώς ή σέση αυτή δέ γεμίζει παρά από την ουσία της, για να φουσκώσει θά χρειασθί να ύποβληθί θεληματικά στη σκληρότερη όλιγόρκεια. Και θά τη δίητε συχνά κάτισχνη στο ύπόλοιπο σώμα της, να διατηρή πάντοτε φουσκωμένο το θησαυρό αυτό, που είναι το άπαράτητο στοιχείο της εργασίας της, ή έλπίδα της βιομηχανίας της, ή μόνη μελλοντική της προσδοκία. Το μικρό αυτό ζώο, είναι ο ύποδειγματικός τύπος του βιομηχάνου. «Αν νηστέψω σήμερα, λέει, θά φάω ίσως αύριο» άλλ' αν το εργαστήριό μου σταματήσει, όλα έτελείωσαν, θά σταματήσει και το στομάχι μου, και θά νηστέψη για πάντα».

Έκείνες που απλώνουν τα δίχτυα τους στα δέντρα, καθώς κι' εκείνες που τα απλώνουν στα παράθυρα, θά τις δίητε αν τις καλοκυντήξετε ότι προσέχουν πάντα να πιάνουν τον άνεμο, να τά τοποθετούν δηλαδή σ' ένα ρεύμα άέρος όπου θά φέρη τα έντομα, ή στο πέρασμα μιας φωτεινής ακτίδας μέσα στην όποιαν θάροθ ή χορέψη ή μυϊγα: το δίχτυ της ποτέ δεν πέφτει κατακάθετα, όποτε δέ θά έδέχεται παρά ένα και μόνο ρεύμα: ή άράχνη, σαν τέλειος θαλασσινός, του δίνει μια άπόκλιση, που του επιτρέπει να δέχεται δύο ή και περισσότερα ρεύματα.

Στην άκρη της κοιλιάς της, τέσσαρα μασούρια ή μαστοί, που μπορούν να μπαινοβγαίνουν (όπως άκριβώς τα τηλεσκόπια) εκσφενδονίζουν, με την κίνησή τους, ένα μικρό νεφος, που μεγαλώνει από στιγμή σε στιγμή. Το νέφος αυτό άποτελείται από νήματα άφαντάστου λεπτότητας: κάθε μαστός εκκρίνει χίλια, και οι τέσσαρες μαζί κάνουν από τις τέσσαρες χιλιάδες τών νημάτων της ένα μοναδικό νήμα, άρκετά στερεό, με το όποιο θά ύφάνη το δίχτυ.

Σημειώστε ότι τα νήματα του εργοστασίου της, δεν είναι όλα της ίδιας φύσεως, άλλά είναι διαφορετικής άντοχής και ποιότητος, αναλόγως του προορισμού των. Άλλά, όσάκις έξηρά για να πλέκονται, άλλα ίξώδη για να κολλούν. Τα νήματα της φωληάς που θά δεχθί τα μικρά είναι σαν μπαμπάκι, κι' εκείνα που θά προστατεύουν

το ζουζουλί όπου θά έναποτεθούν τα αυγά έχουν όλην την απαιτούμενην στερεότητα για την ασφάλειά τους.

Όταν έχει έτοιμάσει άρκετό νήμα για να άρχισή να ύφαινη, άνεβαίνει σε ένα σημείο ύψηλό, κι' άφίνεται να γλυστρήσει άδειάζοντας το κουβάρι της. Μένει κρεμασμένη, κι' έπειτα ξανανεβαίνοντας στο σημείο της άναχωρήσεως τη βοηθεία του μικρού της σχοινιού, γλυστρά προς ένα άλλο σημείο, κι' εξακολουθεί έτσι χαράζοντας μια σειρά από άκτίνες, που άναχωρούν όλες από το ίδιο κέντρο.

Όταν είναι πιά έτοιμο το στημόνι, άπασχολείται να φτιάξή το ύφάδι διασταυρώνοντας το νήμα. Τρέχοντας από άκτινα σε άκτινα, άγγίζει κάθε μια με τα μασούρια της που προσκολλούν επάνω τους το κυκλικό νήμα. Το σύνολο δεν είναι ένα ύφασμα σφιγτό, άλλά ένα άληθινό «φιλέ», τέτοιες γεωμετρικής αναλογίας, ώστε όλες οι τρύπες του κύκλου είναι πάντοτε του ίδιου μεγέθους.

Το δύχτι αυτό, που βγήκε από μέσα της ζωντανό και πάλλον, είναι κάτι περισσότερο από ένα όργανο, είναι ένα μέρος του είναι της. Κυκλική ή ίδια στο σχήμα της, ή άράχνη φαίνεται σαν ν' απλώνεται στον κύκλο αυτό, σαν να έπεκτεινή στο νήμα τών νεύρων της τα άκτινωτά νήματα που ύφαινει. Κι' είναι στο κέντρο του δυχτιού της, όπου έχει την μεγαλύτερη δύναμή της για την επίθεσι και την άμυνα. Έξω από αυτό είναι δειλή μια μυϊγα θά την έκανε να ύποχωρήσει. Το δύχτι αυτό είναι συνάμα ένας ηλεκτρικός τηλεγράφος που αισθάνεται την ελαφρότερη έπαφή, που της άποκαλύπτει την παρουσία ενός άδιόριστου θηράματος, σχεδόν άβαρούς: και συγχρόνως, καθώς είναι λιγάκι ίξώδες, της κρατεί την λείαν αυτή, και συχνά συγκρατεί μακριά επικινδύνους έχθρους και τους έμποδίζει να προχωρήσουν.

Η ύπομονή και ή φρόνησις είναι οι χαρακτηριστικές της ιδιότητες, περισσότερο από το θάρρος. Έχει πολύ μεγάλη πείρα, της συνέβησαν πολλά άτυχήματα, έχει άντιμετώπισει πολλές άντίδοξες περιστάσεις, πολλές άπογορευσεις, κι' έχει συνειθίσει τόσο πολύ στη σκληρότητα της τύχης, ώστε να μὴν έχη έμπιστοσύνη στη τόλμη. Φοβάται άκόμα και το μυρμηγκι. Αυτό, ψαχουλεντής κακοκέφαλος, άνήσυχος και τραχύ, που χώνει την ούρά του παντού και ποτέ δέ φοβάται τίποτε, έπιμένει ένιοτε να έρευνήση το δύχτι αυτό που του είναι έντελως άχρηστο. Η άράχνη ένιοτε του παραχωρεί την θέσι της, είτε γιατί φοβάται καιεί σαν άκουαφόρτε, είτε γιατί, σαν καλή εργάτρια, ύπολογίζει ότι μια πάλη μακριά και σκληρή, θά της στοιχίσει περισσότερο και χρόνο παρ' όσο χρειάζεται για να φτιάση ένα νέο δύχτι. Λοιπόν, χωρίς να πεδιχθί ή φιλοτιμία της, το άφίνει να περιδιαβάξη στο δύχτι της, και αυτή πηγαίνει να έγκατασταθί λιγάκι μακρότερα.

Όλα ζούνε από τη λεία. Η φύσις ζει και ύφίσταται καταβροχθίζοντας τον ίδιο τον έαυτό της άλλά ή λεία δεν εξαγοράζεται πάντα με μια ύπομονητική βιομηχανία, που ν' άξίζει το σεβασμό. Κι' όσάκις, καμιά ύπαρξις δεν είναι σαν την άράχνη το παιχνίδι της τύχης. Όλα σ' αυτή, είναι εκτεθειμένα στις ιδιοτροπίες της τύχης, και το έργο της και ο ίδιος ο έαυτός της.

Μια άπειρία άλλων εντόμων, δεν έχουν παρὰ το σώμα τους και τα όπλα τους, και περνάνε χαρούμενη τη ζωή τους σχοτώνοντας. Άλλα έχουν άσυνα άφαιή, που ύπερασπίζονται εύκολα, όπου έλαχίστους κινδύνους έχουν να φοβηθούν. Η άράχνη τών άγρών δεν έχει ούτε το ένα ούτε το άλλο προνόμιο. Εύρίσκεται στη θέση του έγκατεστημένου βιομηχάνου, που με τη μικρή άνασφάλιστη περιουσία του, προσελκύει ή προκαλεί τους ύβριστάς ή τους άρπαγας. Η σαύρα από κάτω, ο έλειός από πάνω, την κυνηγούνε άλύπητα. Ο δυσκίνητος φρύνος της εξακοντίζει την ίξώδη του γλώσσα, την κολλά επάνω και την άκινητεί. Είναι ή χαρά του χελιδονιού, καθώς διαγράφει τους χαριτωμένους έναέριους κύκλους του, να σηκώνη την άράχνη και το δίχτυ μαζί, κι' όλα τα πουλιά τη θεωρούν ως ένα εξαίρετο έδεσμα ή ως ένα περίφημο γιαιτρικό. Από το σπουργίτι ίσαμε το άηδόνι, που καθώς όλοι οι μεγάλοι τραγουδιστές, ακολουθεί μίαν όρισμένην ύγεινή, δεν ύπάρχει πουλί που να μὴν πέρνη, από καίρο σε καιρό, ως καθαρκτικό, μίαν άράχνη.

Κι' αν άκόμα δεν καταβροχθίσουν την ίδια, άλλά της καταστρέφουν μόνο το όργανο του επαγγέλματός της, είναι το ίδιο γι' αυτή. «Αν της χαλάσουν το δίχτυ, και ή νήστεια παραταθί λιγάκι περισσότερο, θά βρεθί στην άδυναμία να παραγάγῃ νήμα, και σε λίγο θά πεθάνη από την πείνα. Είναι κλεισμένη άδιέξοδα στο μοιραίο αυτό κύκλο: για να γνέση πρέπει να φάγη, και για να φάγη, πρέπει να γνέση. Το νήμα αυτό είναι γι' αυτήν το νήμα της Κλωθώς, το νήμα της είμαρμένης.

Έκάμαμε μια φορά το πείραμα να σηκώσουμε τρεις φορές στη σειρά το δίχτυ μιας άράχνης. Και τις τρεις φορές, το ξανάγκιαζε σε έξη όρες με μια θαυμαστή ύπομονη και χωρίς να άπελπισθί. Πείραμα πολύ σκληρό, για το όποιο μετανοήσαμε. Συναντά κανείς πολύ συχνά τέτοιες δυστυχισμένες, που παρόμοια έπεισόδια τις έρριψαν στην άνεργία και τη φτώχεια, κι' είναι στο έξης εξαντλημένες και δεν μπορούν να ξαναρχίσουν τη βιομηχανία τους. Τις βλέπεις ζωντανούς σκελετούς, να δοκιμάζουν μάταια ένα άλλο έπάγγελμα, και να ζηλεύουν όδυνηρά τα πόδια της μακροποδαρούσας που ζει κερδίζοντας τη ζωή της με την τρεχάλα.

Όταν μιλάνε για τη λαιμαργή άπληστία της άράχνης, ξεχνούν ότι πρέπει να φάη διπλά, γιατί θά ήταν χαμένη να φάη για να ξανακάμη το σώμα της, να φάη για να ξανακάμη το νήμα της.

Τρία πράγματα συντελούν να την φθείρουν: ο ξήλος της άδιάκοπης εργασίας, ή νευρική της εύαισθησία, που είναι ζωντανή σ' αυτή μέχρι του τελευταίου σηματούς: τέλος το διπλό σύστημα της άναπνοής της. Γιατί δεν έχει μονάχα την παθητική άναπνοή του έντόμου που δέχεται άπλως τόν άέρα που εισάγεται διά μέσου τών στιγματών του, έχει επί πλέον ένα είδος ενεργητικής άναπνοής, άνάλογο με το μηχανισμό τών πνευμόνων στα άνώτερα ζώα. Πέρνει τόν άέρα και τόν κάνει κήμα της, τόν άποσυνθέτει και τόν μετουσιώνει, κι' άνασταίνεται άδιάκοπα απ' αυτόν. Άρκει άναστήξει κανείς τις κινήσεις της, για να νά κυττάξη κανείς τις κινήσεις της, για να νά άντιληφθί ότι είναι κάτι παραπάνω από ένα έντομο: ή κυκλοφορία σ' αυτή γίνεται ραγδαία, ή καρδιά χτυπά σ' αυτή έντελώς άλλοιώς.

τιχα παρ' ό,τι στη μυϊγα ή την πεταλούδα. Υπεροχή, που συνεπάγεται όμως κινδύνους. Το έντομο περιφρονεί άτιμωρητεί τις μiasματικές άναθυμιάσεις, τις δυνατός μυρουδιές. Η άράχνη δεν άντέχει. Πέφτει χτυπημένη θανάσιμα και εκπνέει μέσα σε σπασμούς. Το είδα μια μέρα στη Λουκέρνη: το χλωροφόρμιο, που ο μπουρμπουλας είχε άνθέξει επί δεκαπέντε ήμέρες στην επενέργειά του χωρίς να μπορέ ή πεθάνη, έκεραυνοβόλησε, με την πρώτη έπαφή μια άράχνη. Ήταν μια άράχνη εξαιρετικού μεγέθους, και την κυττούσα ν' άπασχολήται να καταβροχθίσῃ μια μυϊγα. Έχουσα επάνω της μια μόνον σταγόνα για δοκιμή. Το άποτέλεσμα ήταν τρομερό.

Δεν θά διή κανείς τίποτε το περισσότερο συνταρακτικό σε μια άνθρώπινη άγωνία. Έπεσαν άνάποδα, άνορθώθηκε, έπειτα ξα-

νάπεσε: της έλειψε κάθε στήριγμα και τα μέλη της έφαινονταν εξαρθρωμένα. Ένα πράγμα ήταν εξαιρετικά συζητητικό, ότι στην κρίσιμη αυτή στιγμή, έφάνηκε ή γονιμότητα στο κόλπο της: μέσα στην άγωνία, οι μαστοί της άφηναν να πηγαίνεσθεται το μικρό νέφος του νύματος, ώστε ένόμιζε κανείς ότι και πεθαίνοντας άκόμη επήγαινε να εργασθί.

Ένοιωσα μια θλίψη βαθιά, και με την έλπίδα ότι ο άέρας θά την συνέφερε, την άπέθεσα επάνω στο παράθυρο άλλά δεν ήτανε πιά ή ίδια. Δεν έξρω πως είχε γίνει αυτό, άλλά έφαινονταν σαν να είχε λυώσει και δεν ήταν πιά παρά μια σκιά. Ό άνεμος την παρέσυρε στη λίμνη.

Μετάφραση ΤΑΚΗ ΜΠΑΡΛΑ

ΣΥΜΠΟΣΙΟ...

Είμαι προσκαλεσμένος σε συμπόσιο άπόψε...

Θάνα πολλοί λαμπρόστολοι, και μεθυσιάδες!

Θάνα και νηές, κι' εθγενικές κυράδες...

άκόμα κ' ή προδότρα ή άγάπη μου, — ποιος ξέρει —

κρατώντας άπ' το μπουρτίο του το διαλεκτικό της ταίρι!...

— Για το Τραπεζί μου άνηδους ψυχή μου δρέψε... κόψε! —

Είμαι προσκαλεσμένος σε συμπόσιο άπόψε.

Την πιδ καινούργια φορεσά βάλε ψυχή μου, πᾶμε...

Αύσε σιδόν πόνο τη χαρά, στο κλάμα σου το γέλιο,

και δείξε στην δμήνηρη άπόψε το δερτέλειο.

Και γώ, με βλέπεις, σταματώ τα τόσα δάκρυνά μου...

και σὺ τούς χτύπους πάψε τους, εθγενική καρδιά μου!

Κάποιος παληάτσος στη γιορτή και μέσ' το γλέντι θάμαι...

την πιδ καινούργια φορεσά βάλε ψυχή μου, πᾶμε...!

Είδες πως έπεράσαμε σ' αυτό το το γλέντι άπόψε;

ὡς κ' ή προδότ' άγάπη μου, σ' αντίκρουμά της μόνο,

μ' έκαμε κῆμα να χτυπῶ στους βράχους και νά λυθῶν...

κι' οι άλλοι που μᾶς κάλεσαν, ψυχή μου, ήταν να δούνε

να κλαίω γῶ και νά πονῶ και κείνοι νά γελούνε!...

— Για κάποιον ξόδο ροδαριές ψυχή μου δρέψε... κόψε! —

Είδες πως έπεράσαμε σ' αυτό το γλέντι άπόψε;

Αύγουστος 1929

ΤΑΚΗΣ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΟΣ

ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

Έρωτας

Κύρης κι' αφέντης ο έρωτας θά όρίξη, λέει, την πλάση

Απ' το μαμουδι ως τη μονιά του τσακαλιού στα δάση.

Θά όρίξη και τὸν άμοιρο γραφιά και θά προστάξη

Νά βόγγη πᾶ σι' άσπρα χαρτιά και ρίμες να ταιριάζη.

Φιλία

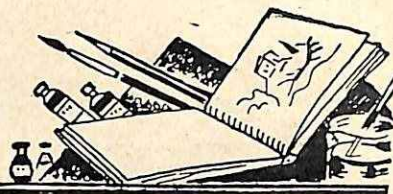
Την πουλία φίλησα, τ' άστρι και το ξανθό φεγγάρι

Τὸ μέτωπο σὺν φίλησα, τὰ μάτια της καλῆς μου.

Τώρα τ' άστέρια δλόγυρα πλήθιο στα ούράνια σμάρι

Χρυσᾶ καρφιά καρφύρονται στο δέντρο της ζωῆς μου.

ΒΡΑΔΥΝΟΣ

Μελή Νικολαΐδη : Ἀνὸ ἄσπρα γυνὰ
 χέρια κι' ἄλλα διηγήματα, Ἀθήνα 1929.—
 Τὸ πρῶτο βιβλίο τοῦ κ. Νικολαΐδη δὲν τὸ
 ἔχουμε διαβάσει, γι' αὐτὸ δὲ μπορούμε νὰ
 ξέρουμε ποιὰν ἐξέλιξη παρουσιάζει στὸ νέο
 τόμο τῶν διηγημάτων του. Ἐκείνο ὅμως
 ποὺ ἐξοχώριζε μὲ μιὰς τὸ γραφικὸν του εἶναι
 μιὰ φράση ὁμαλὴ καὶ καλομεταχειρισμένη ποὺ
 βγαίνει ἀπὸ σκέψη καθαρὴ καὶ ἰσορροπημένη.
 Ἡ ἔκφρασή τοῦ δὲν ἔχει τὴν ἀσάφεια καὶ
 τὴν στρουτζοτάτη τῶν πρωτοεργῶν, ἀλλὰ σὲ
 πολλὰ μέρη γίνεται κοινὴ καὶ κάπου καταν-
 τὰς δημοσιογραφικῇ. Τὸ ἐλάττωμα ὅμως
 αὐτὸ, πολὺ προτιμώτερο ἀπὸ τὴς φραστικῆς
 ἀπόπειρες ποὺ θέλουν νὰ πρωτοτυπήσουν χω-
 ρὶς ἀνάγκη, μπορεῖ νὰ διορθωθῇ ἀργότερα
 μὲ μιὰ βαθύτερη κατανόηση τῶν ἀπαιτήσεων
 τοῦ λόγου. Ὅπως καὶ νᾶναι, μὲς φαίνεται
 πολὺ φρονιμώτερο, γιὰ ἓναν ἀγύμναστο ἀκόμα
 συγγραφέα, νὰ ἀκολουθῇ τὴν παράδοξον, κερ-
 δίζοντας ἔτσι ὁπωσδήποτε μιὰν ἐξολογὴ νίκης,
 παρὰ νὰ προσπαθῇ γ' ἀνοίξη δικὸ τοῦ δρόμο,
 γιὰτὶ τότε ὑπάρχει φόβος νὰ πάῃ χαμένος ὁκό-
 πος του. Οἱ τοιμηροὶ ποὺ ὄνειρευονται θιράμβους
 ἀπ' τὸ πρῶτο τοὺς ἀκόμα φανερώματα εἶναι πάντα
 λιγροστοὶ κι' ἀπ' αὐτοὺς ἐλάχιστοι φτάνουν
 στὴν τελειωτικὴν ἐπιτυχίαν. Τὸ προσωπικὸ
 ὄψος γιὰ νὰ δημιουργηθῇ χρειάζεται πείρα,
 ποὺ λείπει τῶν περικοστέστες φορὲς ἀπ' τοὺς
 νέους. Τὰ διηγήματα τοῦ κ. Νικολαΐδη, μο-
 λονοτὶ στρέφονται σὲ διακοσμητικὰ τῶνα ἀπὸ
 τ' ἄλλο θέματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ μιὰν
 ὁμοιομορφίαν κανονικότητος καὶ προσφέρονται
 μὲ τὴν ἴδια ὁμαλὴν ἐπιμελημένην κατεργασία,
 ποὺ δαίχνει τὸν προσεχτικὸ καὶ γνωστικὸ τε-
 χνίτην. Ἐχουν ὅλα ἀπὸ μιὰν ὑπόθεσιν ποὺ
 ἐξυπλίζεται φυσικὰ ὡς τὸ τέλος καὶ ποὺ δὲν
 ἀδιαφορεῖ πρὸς τίς λεπτομέρειας, παράλληλα
 μὲ τὴ γενικώτερη πλοκή. Οἱ ἥρωες στὰ πε-
 ρισσότερα ἡθογραφοῦνται ζωνηρά κι' οἱ σκη-
 νές δένονται ἀόρατα. Οἱ κινήσεις κι' οἱ σκέ-
 ψεις τῶν προσώπων πηγάζουν ὅχι σπάνια ἀπὸ
 ἓνα οὐσιαστικὸ κύτταγμα τῆς ζωῆς κι' ἀπὸ
 μιὰ γνήσια αἰσθηματικὴ ἀνταπόκρισιν. Ὁ διά-
 λογος ὅμως ὑστερεῖ, ἀδύνατος κι' ἀτολμος
 ἐκεῖ ποὺ παρουσιάζεται, χωρὶς τὴν θέρημ καὶ
 τὴν αἰγυριά τοῦ πραγματικοῦ ποὺ σοῦ ἐπιβάλλ-
 εται μὲ τὴ ζωντανά του. Καὶ νᾶναι καλὰ
 ὁ συγγραφέας ποὺ τὸν ἀποφεῖγει δὲν μπορεῖ
 προτιμῶντας νὰ μιλήῃ μόνος του. Ἡ ἐλλείψει
 ὅμως αὐτὴ τὸν φέρνει σὲ μιὰν ἄλλην ἀδυνα-
 μία, ποὺ τοῦ γίνεται σὲ μερικὰ μέρη ἐλάτ-
 τωμα βασικὸ, ἀδικῶντας δολόκληρα κομμάτι

...πὶ τὸ θεῖον παρελθόντα σὴν μέλ-
...Ἰδὼν πᾶς φανερόντα ἐντονωτέρῃ ἡ δημο-
...σιογραφικῇ προχειρῶλογίᾳ πού σοριάζει προ-
...τάσεις καὶ ἐρωτήσεις ρητορικὰς τῇ μὲν πάνω
...στῇν ἄλλῃ χωρὶς φροντίδα καὶ ἐπιλογῇ. Ὁ
...τυφλὸς γέρος πού εἶδε στὸν ὕπνο του τῇ
...σκηνῇ τῇ συζυγιακῇ ἀπάτης καὶ ζητεῖ νὰ
...ἐκδικήσῃ τὴν πεθαμένη γυναῖκα του ἀπάνω
...πρὸς μεσόκοπῃ υπηρέτριά του, εἶναι ἓνας τύ-
...πος διανοσέμενος ἀπ' ἄλλου, πού διανοεῖται
...ποὺ κινεῖται σὰν αὐτόματο, ὑπακούοντας σὲ
...μυϊκὰν αὐθαίρετῃ τεχνικῇ. Ὅσο γιὰ τὸ «Νικη-
...μένο», τὸν ἄνθρωπο πού σκότωσε τὴν ἀγάπῃ
...του μέσ' στῇ φιλοπονητῇ ζήλειᾳ του, καὶ
...αὐτὸς φαίνεται σὰν παρμένο ἀπὸ μέτρια ἔργα
...γαλλικῆς παραγωγῆς, πού δὲ ζητοῦν παρὰ τὴν
...ἀνακοπὴν τοῦ κοινοῦ γούστου. Ἡ ἐντύπωση
...αὐτῇ ἐπιτείνεται ἀκόμα περισσότερο ἀπ' τὴν
...ἐπιστολικὴν μορφή τοῦ κομματοῦ, συνήθεια
...τῶν λησμονημένων ρωμαντικῶν. Ἡ «Καταδι-
...σπασμένη» ὅμως μᾶς υποβάλλει ἀρκετὰ μὲ τὴν
...πραγματικὴν τῆς αἰσθητικῆς καὶ μᾶς κινεῖ τὴ
...συμπάθεια γιὰ τὴν ἀτυχῆ ἀρρωστὴν πού βρῆκε
...ἐνὰ τόσο φρικτὸ θάνατο. Τὸ διήγημα αὐτὸ
...ἔχει ἀκόμα ἓνα διάλογο φυσικὸ καὶ μὴ συν-
...τοχικὸν ζηλευτῷ. Τὰ «Δυὸ ἄσπρα γυναικὰ χέρια»
...εἶναι μίᾳ ἁπλῇ ἱστορίᾳ γραμμμένη μὲ διαθέσει
...ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τὸ αὐτοματικὸ φόρτο
...τῶν ἄλλων. ἔχει ὅμως καὶ αὐτὸ ἀρκετὰ κοινο-
...νοτικὰς πού τοῦ ζημίωνουν τὴν λιτὴν διατύπωση.
...Ἐκεῖνο πού ξεφεύγει ἀπ' τὴ γραμμὴ τοῦ συγ-
...γραφέα τὴν ἐλαττωματικὴν εἶναι ὁ «Καρὰ -
...Χριστοφῆς», ἓνας τύπος διάψεως ἀνθρώπου
...καὶ ζῶνι μὲ ἀδάμιστα ἔνστικτα, πού ἀρνήνε-
...ται ἐξασπῶν μ' ὅλην του τὴν πρωτογενῆ
...ἐντυπώσι. Ἐκεῖνῃ ἡ πάλῃ τοῦ τοσπάνου μὲ τὰ
...πράγματα εἶναι πραγματικὰ μεγαλειώδης καὶ
...ἐννοητικὰ μὲν ἐξαιρετικῇ δεξιότηει, πού
...ἐξέρρηκε τέλος εὐκαιρία νὰ ἐξηλωθῇ. «... Ὁ
...ἄλλος σκύλος, μὲ τὰ δόντια μέσα στὸ σέρκο
...τοῦ Καρὰ - Χριστοφῆ, κουνόσας τὸ κεφάλι
...συναρπάζοντας καὶ τοσοῦτος μὲ δύναμιν, σὰ

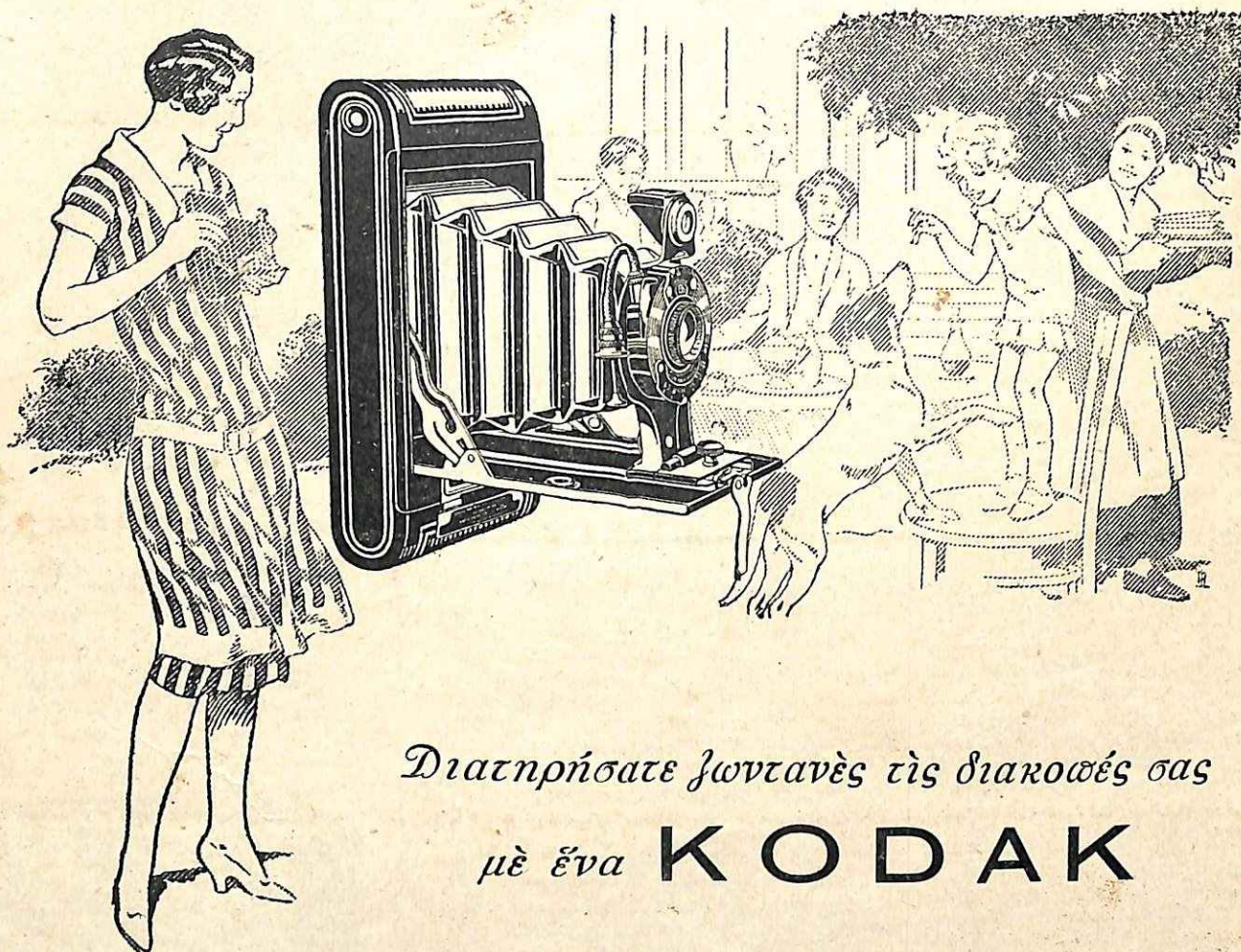
Г. К.

στοριογράφο.

Ο Τόμας Μάνν γεννήθηκε στη Λυδσέκη από πατέρα ατέμπορο. Ή παιδική του ηλικία πέρασε στο άστικο περιβάλλον της μεγάλης Αναστατικής πόλεως. Ή άστική όμως τάξη της Λυδσέκης, όπως και γενικώς ή άστική τάξη όλων των ξεπεσμένων πόλεων της "Ανοσας" δεν είναι ή ίδια με την άστική τάξη των νεωτέρων πόλεων. Έχει πάνω της κάτι το παλαιό, το εγγενικό, το άρχοντικό, το πατριρχικό. Πέρασε όμως πιά ή περίοδος της δόξης της. Οι παλαιές πρωτεύουσες έδωσαν. Οι παλαιοί έμποροι οίκοι μέ τας μεσαιωνικές παραδόσεις άντεκατεστάθησαν από άλλους, νεωτέρους, ζωτικότερους. Καί ή άστική τάξη των πόλεων της Γερμανικής Θαλάσσης ξεσπάει μαζή με τις πόλεις πού την έθρεψαν. Αυτή την ξεπεσμένη μπουρζουαζία γυν-

Ἡ ἄξια τῆς τέχνης τοῦ Τόμας Μάνν ἐκδη-
λώνεται ἰδίως στοῦ **Μπούντενμπρωκ** κα-
ὲς νοθεύσας τὸν **Τόνιο Κράιγκερ**, **Βα-
σλικὴ Ὑψηλότης**, **Θάνατος στὴ Βενετία**,
ποῦ χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὴ δραματικὴ συν-
τομία τους, τὴν ὄνειροπόλῳ τῇ τραχυῇ ἀλλὰ
συνηθέστερα χιουμοριστικῇ ἀντιφασαρίᾳ τους.
Οἱ **Μπούντενμπρωκ** μάλιστα εἶναι ἕνα ἀπὸ
τὰ καλλύτερα γερμανικὰ μυθιστορήματα, μὲ
τὴν στερὰ ἀρχιτεκτονικὴ τους, τὴν ζωὴ τῶν
διαφόρων προσώπων τους, τὴν τραχυότητα
τοῦ πεπωμένου τῆς οἰκογενείας. Ὅσο γιὰ τὸ
Μαγκιό Βουνό εἶναι πλουσιώτατο μυθιστο-
ρήμα, ἀλλὰ τὸ μυθιστορηματικὸ του ἐνδιαφέ-
ρον πνίγεται ἀπὸ τὴν πλουσία σκέψῃ ποῦ ἐκ-
δηλοῦται σὲ ἀδικολογώγητες φιλοσοφικὰ συ-
ζητήσεις. Καὶ ἔτσι καταντᾷ ὥστε τὰ ζων-
τανώτερα ἀπὸ τὰ πρόσωπά του να εἶναι ἐκ-
κεῖνα ποῦ μιλοῦν τὸ λιγώτερο. Θεὶ, ἐπεθύμει
καεῖς να εἶχε συντομώσεαι ὁ συγγραφεὺς
πολύ τὴν βιβλίῳ του καὶ τὸν εἶχε ἀπαλλάξει
ἀπὸ τὰς ἀτελεύτητες θεωρητικὰς παρεκβάσεις.

Πατρίς του γενέτειρα ή Σκιάθος «ή ώραίη
νῆσος ὅπου, καθὼς λέγει, ἀνθίζει καὶ αὐτὴ ἡ
γῆ μὲ κάποια χωματένια λουλουδάκια κοντ

Διατηρήσατε ζωντανές τις διακοσές σας
 με ένα **KODAK**

Τὸ χειμῶνα ὅταν δὰ καθώσαστε κοντὰ
 στὴ φωτιά, ὁ μόνος τρόπος διὰ νὰ ζανα-
 γήσετε τὶς εὐτυχισμένες στιγμὲς αὐτὰς περά-
 σατε τὸ καλοκαίρι, στὴ δάλφουσα, στὸ
 βουνό, στὴν ἐφοχὴν μὲ ἀφέχαστες συντροφίαις

Εἶναι ἡ φωτογραφίαις σας

KODAK

Καὶ εἶναι τόσο εὐκόλῳ μὲ ἓνα
KODAK αὐτὸ μαθαίνεται σὲ 5 λεπτὰ